

A dobhártya vibrációs masszázsa nagyothallás, fülzugás és fülfájás

minden neme ellen, neves tudósok kutatásai alapján szakkörökben már régóta kitért a határozott gyógy-
módnak van elismerve. Kézrel természetesen lehet-
etlen a dobhártyához masszázst által eredményesen
hozzáférni, ennél fogva a technika és a mechanika
műszereire vagyunk utalva. A fül belsejének masszí-
rozására alkalmas egyszerű, tehát nem túlságosan
költséges, szolid, célszerű vibrátor feltalálásának
problémája megoldást nyert, még pedig a duderstadti
Loest Emil czég «Audito» nevű műszerével. Ezzel
mindkét fül egyszerre, vagy esetleg csak egyik fül
is kezelhető, egyszerű fogás által a kívánt legkisebb
vibrációs erősségre beállítható, de erősebb beállítá-
snál ismét erősebben hat. Mellékzülékkel, vagy
uplaműszerek különböző használati czélokra nem
szükségesek.

Sokan azt hiszik, hogy reménytelenül kell szen-

vedniök, mert a fülkezelés modern, tudományos ha-
ladásáról sejtelmök sincsen. Kötelessége tehát min-
denkinek, a legújabb vívmányokkal és halhatos ke-
zelési módszerekkel megismerkedni, melyek lehetővé
teszik a bajjal, idült esetekben is megküzdeni. A pa-
ciensek számos elismerő levele tanuskodik a bá-
mulatra méltó eredményről, mely ezen készülék
kezelése által érteket el és a tekintélyek ajánlása
mellett figyelemre méltó biztosítékot nyújt az «Audito»
kiváló működéséről.

A törv. bej. czég Emil Loest, Szpezial-Institut,
Duderstadt 14. Harz (Németország), nagyothallók-
nak kívánatra utbaigazitásokkal és kezelési utasítá-
sokkal ellátott kimerítő könyvecskéket küld. Önnek
csak az «Audito»-ra (német szab.) vonatkozó köny-
vecskét kell kérnie s azt azonnal teljesen költsé-
gmentesen megkapja.

Tátra-Gánóczy gyógyfürdő

Szívajok. Rheu-
matizmus. Köz-
vény. Vesebajok.
Női bajok. Neu-
rastéria Gyomor-
bántalmak Angol-
kór eseteiben.

természetes szénsavdús for-
rásával kitűnő gyógyhatású.

Méltányos árak. Penzió. Olcsó, száraz szobák. Kitűnő
női ellátás. Figyelmes kiszolgálás. Posta, távirat,
telefon, állandó esendőrör. Vasúti állomás. Gyors-
vonatok feltételes megállóhelye június 15-iktől.

Állandó fürdőorvos Budapestről.

Prospektust és minden egyéb felvilágosítást díj-
talanul azonnal küld.

Fürdőgondnokság, Gánóczyfürdő.

Iglófürdő Gyógyfürdő (Szepesmegye)

vasúti állomás; Igló. (Automobiljárt.) Gyönyörű
fekvésű, fenyvesekkel körülvéve, teljesen védett
fekvésű hely. Elsőrendű viz-
gyógyintézet az összes fizikai
gyógyító eljárásokra. Inha-
latorium, szénsavas fürdők,
fekvésesarnok, hiszálókura stb.
Szórakozásokról gondoskodik.

Kitűnő konyha.
Állandó fürdőorvos.
Árak mérsékelték.

Tájékoztató leírást (pro-
spektust) kívánatra küld
Iglófürdő gondnoksága.

TOBELRAD

GYÓGYFÜRDŐ-SZANATORIUM Graz mellett

Radionos gyógyfürdők, víz- és fürdők. — Diéta gyógy-
kezelések, víz- és szénhidrát-kezelés. — Nap- és fénykezelés.
«Lahman kurák» és az összes természetes gyógyfűvek. — Gyom-
or- és bélbeteg, rheumások, köszvényesek, légzőszervi betegségek,
ideggyógyászati gyógykezelés. — Egyéni gyógykezelés
és KURT LOBERT kiváló szakorvos vezetésével. — Mérsé-
kelt árak, külön felajánlások néki. — Magyar orvos, ma-
gyar levelezés és prospektus. Sürgöny- és levélcím: Tobelrad
bei Graz, Magyarföld apr. 16-án. Előidézésben külön kedvezmény.

BADEN

Kiváló gyógyerejű kénforrások csúsz,
kőszén, ichin, izomdények, bénu-
lás, neuralgia, görvvelkór, bőrbajok, fém-
mérgezés ellen. «Herzoghof» városi
fürdőszállója. Elsőrangú ház. Inter-
urban-telefon. Melegvíz, fényjelző min-
den szobában. Továbbá elsőrangú
szállók, penziók, vendéglők, ét-
teremek. Fürdőidény egész éven át.
Prospektust kívánatra ingyen küldjük.
Felvilágosítás és prospektus Bloekner
Károlyi Mihály gróf tulajdona. Hevesmegyében, vastimező fürdők-
kel és hidegvízgyógyintézetekkel, gyógyos kén- és vasvízzel, természetes
arzen és vastartalmu vizek. Kiváló hatása ideg-, vér-, gyom-
or- és méhbeteg, gyengeségnél ismeretes. Tiszta, enyhe
hegyi levegő, sport, kirándulások. Modern kényelemmel berendezett
szállókban 173 szoba áll a vendégek befogadására. Kitűnő ételmezés
mérsékelt árak mellett. A főútvonal június hó 21-től augusztus 31-ig tart.
Fürdőkabinok és folyosók gőzfűtéssel vannak ellátva.
Az egész fürdőtelep és a lakások villanyvilágítással vannak ellátva.
Kényelmes automobil-közlekedés. — Prospektussal és bármilyen
felvilágosítással készségesen szolgál a fürdőigazgatóság.
Elő- és utóidezésben a lakások 50%-kal olcsóbbak az állandó vendékeknek.

Wien mellett.

Nagyfokú radioaktivitás. J. hirdetőiroda úján is. Budapest
-ben 31,567 fűrdővendég. IV. kerület. Semmelweis-utca 4. szám.

PARÁD Gyógy- fürdő

Évad május 15-től szept. végéig.

VASÁRNAPI UJSÁG

34. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, AUGUSZTUS 24.

Szerkesztési iroda: IV. Vármeze-utca 11. Egyes szám Előfizetési Egészévre — 20 korona. A «Világkrónika»-val Kijelölt előfizetésekre a postai meg-
Kiadóhatal: IV. Egyetem-utca 4. Ára 40 fillér. feltételek: Félévre — 10 korona. negyedévenként 1 koronával határozott viteldij is csatolandó.
Negyedévre — 5 korona. több.

ELŐPATAK GYÓGYFÜRDŐ.

Nagy mennyiségű rádiumot tartalmazó víz.
Természetes szénsavas (neuhalmi) fürdő.
Kiválóan jó eredményt használható a gyomor, vese,
hólyag és a méh hurutos bántalmainál, máj-
és lépbetegségeknél, köszvény és csúsz, altesti
pangásoknál, valamint bármely az idegesség
alapján fejlődő betegségekben. A nagyvíri előpa-
tali gyógyvizet orvosi javaslat szerinti ivás, fürdés
a megfelelő és itt feltalálható kiegészítő gyógykezeléssel (meleg
és hidegfürdők, vizgyógyintézet, masszázs, svédorna,
diétikus étrend) rendkívül kedvező eredményt mu-
tat fel. Fürdő-idény: május 15-től szeptember 15-ig.
Vasúti állomás: Földvár és Sepsiszentgyörgy, honnan állandó
olcsó kocsi-közlekedés van. Lakás, ellátás olcsó és változatos.
Az elő- és utóidezésben (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól
szept. 15-ig) a gyógy- és zeneidőnek fizetendő, lakások
50%-al és ellátás is sokkal olcsóbb. Az előpataki ásvány-
víz, mely a szénsavdús, égvényes vasas vízek között első he-
lyet foglal el, mint gyógykezelés, hánál is használható és
alkalmas ital tisztán vagy borral keverve, nagy
kedveltségnek örvend. Itthon és a külföldön érkezőknek egy millió
pajsekkel több kerül forgalomba. Székhelyi hely Előpatak, de
kapható a legközelebbi városban és nagyobb kereskedésben. Pros-
pektust kívánatra ingyen küld az igazgatóság.

BADEN WIEN MELLETT.

Előkelő családi otthon, legszebb fekvés, a főhercegi villák közelében,
előkelő konyha. — Kert. — Villamos,
vasúti megállóhely. — Helyközi telefon
240. — Egész éven át nyitva. — Tulj-
donos: Kelly Mayer von Müllbach.
Prospektust küldi Bloekner J. hirdetője,
Budapest, IV., Semmelweis-utca 4. sz.

PENSION MELANIE

1912-ben megnyugvóbbítva

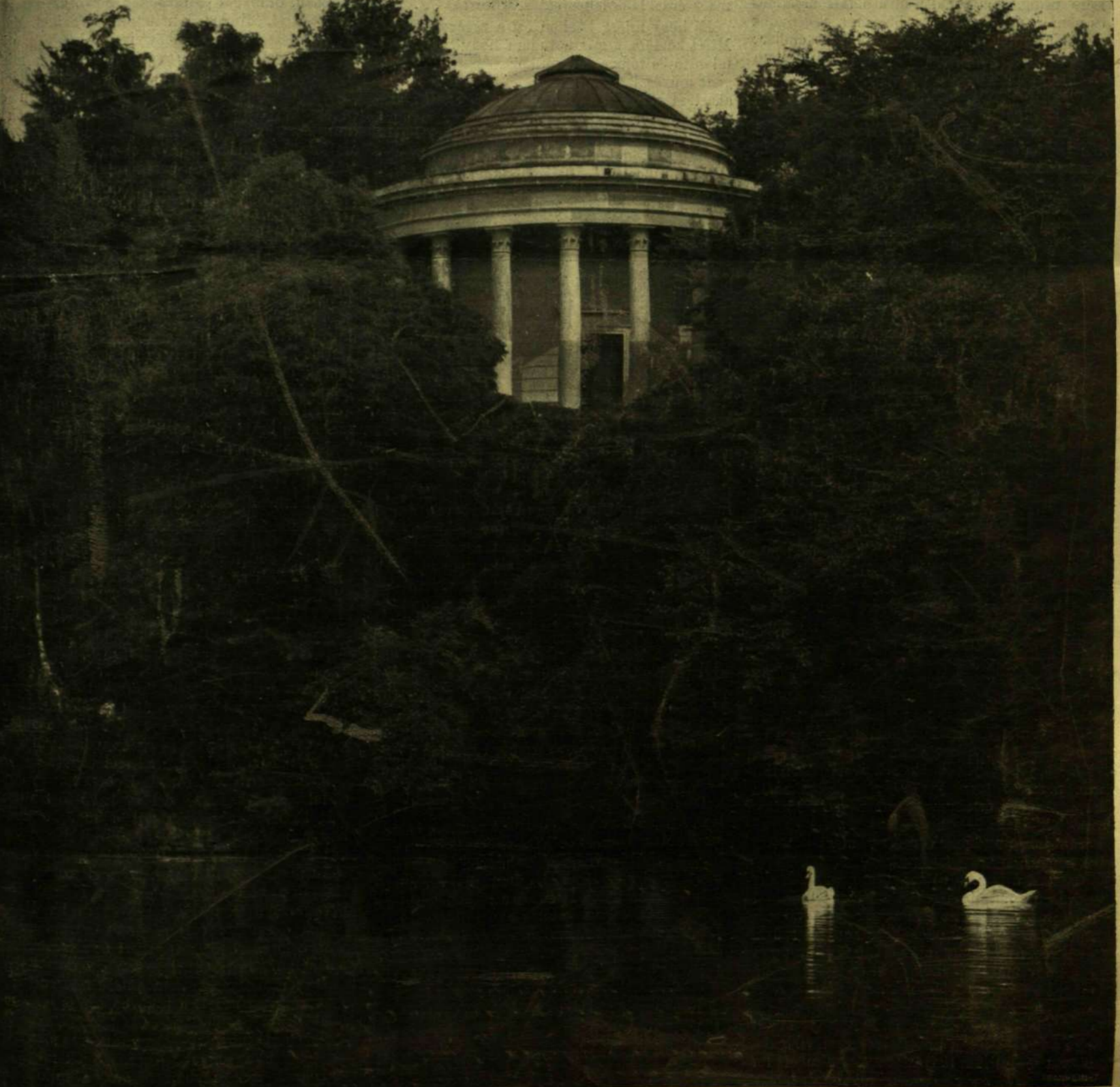
Tátra-Virág völgy

a Tátra lábánál, szőlő és portól védett klimatikus gyógy-
és nyaralóhely, vizgyógyintézettel Poprád város köz-
vetlen közelében. Innen a Dobsonal Jégbarlang legro-
videbb útján érhető el. Omnibus közlekedés minden vonat-
hoz. Javalva: Basedow-, neurasthenia, véréngedesség,
székör, idegesség, gyomor- és bélbajok stb. betegségeknek
fürdőorvos Dr. Payer Ervin sebész-műtő Budapestről.

Allami hivatalnokok az elő- és utóidezésben
szobárából 50% kedvezményt élveznek.
Étkezés naponta a penzióban: reggel 2, délután 4 és
este 2 fogás 5 korona. — Kívánatra prospektust küld
Tátra-Virág völgy gondnoksága.

VARASD-TÖPLITZ

kénés gyógyforrás
(Horvát-ország).
Vasut, posta-, telefon- és távirat-
állomás. Új gyógyszállója vil-
lanyvilágítással, hirneves radio-
actív tartalmú kénés hóforrás
+ 38 C°. — Ajánlva: köszvény,
csusz és ischias stb.-nél. Ivóku-
rák makacs torók-, gége-, mell-,
máj-, gyomor- és bélbántalmak-
nál. — Elektromos masszázs. —
Íszap-szénsavas és napfürdők. —
Egész éven át nyitva. — Modern
kényelem. — Új szállodák. —
Mesés környék. — Katonazene. —
Prospektust ingyen és bérmentve.
FÜRDŐORVOS: DR. LOCHERT I.

A GLORIETTE ESTERHÁZY HERCEG KISMARTONI PARKJÁBAN. — Balogh Rudolf felvétele.

TAVASZI JÁTÉK

REGÉNY. IRTA LAKATOS LÁSZLÓ

ELŐSZÓ.

Regény elé írt előszó majd mindig védekezés akar lenni és úgy érzem, hogy első regényem nagyon is védelemre szorul. Kicsiny munkámnak számtalan hibája van. A «Tavaszi játék» csak az elgondolásában volt regény, végső megvalósulásában, a megírásban, inkább hosszú elbeszélés-forma lett belőle. Szerkezete hibás, túlságosan egyvágányú, a mellett nem művészi egységes. Sok helyütt a cselekmény és a mese rovására túlteng benne az érzelmi és az értelmi lírizálás, a bőleselkedő és érzélgő filozofálás. Következésképen a szereplők (igen kevesen vannak és az érdekesség szempontjából ez is hiba) keveset beszélnek, ritkán cselekednek, de a helyett annál többet gondolkodnak. A regény néhány szereplője túlságosan sok pszichikai munkát végez és megkívánja az olvasótól, hogy lélekállapotaiban osztozzék, a mire pedig nem minden olvasó lesz hajlamos és nem is lesz rá képes, hiszen a regénynek egyetlen fontos alakja nem normális ember; viszont e munka megírása közben nem voltam az analízisnek annyira ura, hogy hősöm különös lelkiállapotait más diszpozíciójú emberekkel is megtudtam volna érteni... Legfeljebb, ha a rokonhajlamokkal megéreztettem... A mese, az alak és a stílus is hiányos vannak a művészi lebiggyasztásnak és a férfiaságnak és az érdekesség szempontjából az is baj, hogy a regényben a szerző többet beszél, mint a szereplők. Munkám elejétől végig nyugtalanító idegesség reszketteti meg, másutt pedig erőtlenné teszi a fájdalomasságnak egy neme, a melyikről a nagyási örületnek egy percében azt hittem, hogy az világnézeti magasságra tud felvergődni... Sajnos csak akart, de nem tudott, ellenben — most látom — sok helyütt modorossá tette irásomat és a fájdalomasságon kívül a kevés szereplő, a gyenge folyású mese is irás közben mindjobban beleszorítottak az egymodorosságba... Végezetül pedig a legfőbb hibák: regényem értelme és hatása nyugtalan és zavaró és még befejezésében is hiányzik belőle az a kibékültség, a mi egyedül ad szépséget, harmóniát és művészi becsét a regénynek.

Hibáimnak nem mentsége, hogy mindezzel szemben igenis nagyon jól tudom, hogy mi mindent követelünk a regénytől, a prózai írás műfajainak ettől a királynőjétől. Az igazi regénytől sokat követelünk. Megköveteljük tőle, hogy benne legyen vagy egy emberi élet, vagy annak egy fontos időszak, vagy egy ország, egy város, egy társadalom, vagy egy történelmi korszak, vagy egy általános nagy emberi szenvedély, vagy egy nagy cselekedet, vagy egy embertípus, vagy egy ifjúság, vagy egy erkölcsi erő, de valami, a mi körül lehet fogni, a miből nagy mesét lehet komponálni. Az igazi regény — milyen kevés van! — ezenkívül meg kell, hogy érződjék az életnek igazi illata, annak perszoló forrása, vagy végtelen málibja. Az élet értelmének valamilyen formában való feloldása: — ez a regény... De ez még korántsem minden. A regény megköveteli az író emberi és művészi érettségének teljességét. Hatalmas árban folyó mese, vasszerkezet, művészi finom, de egyben a lelket lebilincselő stílus, a lélekek, az embernek és a társadalomnak az ősmérete, az mindannyira szükséges a regényírásához, mint a hogyan őt érzi, hogy legyen, hogy legyen annak, a ki ép és egészséges ember... Vajon elég mindez? Nem! A regény — mint hosszú lélegzetű epikus műfaj — ezenkívül érdekes is kell, hogy legyen; hogy a dráma- és a novellairás mai világában sikerrel megállja a helyét... És én mégis más regényt írtam, egészen mást, vekonyat, tétovát, lazát, idegesítőt...

Miért?... Azért, mert úgy éreztem, hogy mielőtt igazi nagy regényt tudnék írni, ezt kell írnom, ilyen kellett írnom, a milyent írtam. Meg kellett írnom a «Tavaszi játék»-ot, — pour me décharger... Később ifjúságomnak minden fülledt terhétől szabadulnom kellett, mielőtt valódi, igaz és férfias regényt tudnék írni, olyant, a milyent majd ezután akarok. (Ha ugyan lehet még ma egyáltalán igazi nagy regényt írni és ha az igazi nagy regény ideje nem múlt már el épen úgy, a hogyan letelt a verses éposz?)

Azért mégsem írom át ezt a regényt. Nyugodt átdolgozással csak rontanék munkámon, a mit sok belülről érkező szubjektív hajszolástól üzetve írtam. A megfontolt átdolgozás nem javítaná meg a munkát, csak megfosztaná attól az ideges valamtól, a mi regényemnek ebben a formában, ha nem is érteke, de talán olyan egyéni valamije, a mi sok fogyatékosága számára érdeklődést elnézést hozhat...

És hogy miért közlöm ezt a regényt mégis? Miért közlöm, a mikor tudom, hogy laza, nyugtalanító és tétova és a mikor nem tudtam higgadt művészi formába önteni azt, a mit bele akartam vinni: fiatalságot, öregséget, tisztaságot, mámort, tavaszt, hősiességet, gyvaságot, reményt, halált, szenvedést és megbocsátást — ezt a kevés dolgot, a minél több azonban az életben nincsen... Megmondom. Közlöm a regényt épen határozatlansággal, ingadozásai és hibái miatt, mert úgy érzem, hogy az a határozatlanság, az az ingadozás és azok a hibák, a melyek benne vannak, nem az enyémet, hanem a forrongó, háborgó, tétovázó, a huszadik század eleji Magyarországi... Hibái, épen a hibái adnak talán némi — igaz, hogy csak tünetszerű — jelentőséget munkámnak és ezekben a hibákban is keresendő az a nemzetbe, a korbá és a társadalomba való gyökerezés, az a fajtság, a mi nélkül nincs olyan művészi munka, a mely legalább a szándékaiban volt tisztá és becsületes.

Ez ad bátorságot arra, hogy ezt a regényt közöljem. Egészen szerénytelen leszek. A leghidegebb fejú ember életében is vannak percek, hetek vagy hónapok, a mikor azt hiszi, hogy személyének és munkájának van annyi jelentősége az örökkévalóság forgandóságában, mint a virág magjának, a mit a tavaszi szél sodor és elhelyez a talajba, talán nem nagyobb rendeltetésű, csak azzal, hogy egy sirhant fölött kikeljen és ott egy nyáron át az örökkévalóságban virító életet jelképezze... Életemnek egyik ilyen hosszú percében azt hittem, hogy ez a regény minden gyenge fogyatékoságával és bosszantó hibáival valamikor úgy oda fog tartozni a huszadik század elején álló Magyarországnak és különösen Pestnek és Budának adattárába, a hogyan szervesen az elmúlt korhoz tartozik az egykorú mentén a boglár, nem, ennél is szerényebb leszek: az egykorú ruhán a filléres csontgomb.

Igaz, még a jövődbe vetett ez a gyenge és bizonytalan hit sem eredeti bennem, ez is csak stendhali utánérzés... De vajon ki az az ember, a kiről a világtörténelemben egész bizonyossággal meg lehet állapítani, hogy elsőnek, ő hitt a csodálatos Istenben? A jó Istenbe vetett hitnek vajon vannak-e plagizátorai?... És min-e a mindenségen egy megfoghatatlanul vékony szál, a mely távoli rokoni köteleket húz a vallásos istenhit és a munkánkba, a törekvésünkre vetett bizalom között?...

Kötelességemnek tudtam, mindezeket első regényem elé megírni.

Pesten, az 1913-ik esztendő elején.

L. L.

TAVASZI JÁTÉK.

Henrik ezen az estén a szobájában ült. Mint annyi más estén, úgy most is egyedül ült a szobájában. Henrik gondolkodott, arról, a miről legjobban tudott és leginkább szeretett gondolkodni, önmagáról és az életéről.

Henrik most huszonhat esztendő volt — pontosan ennyi — és a múltjára gondolt, arra, a mi már vele történt és a jövőjére, arra, a mi még vele történhet. Azután sokat gondolt arra is, a minek vele történnie kellett volna és arra, a minek nem szabad vele történnie.

Sok, nagyon sok minden történt már eddig is Henrikkel és végső eredményben mégis semmi sem történt vele. Egyszerre öregnek is, fiatalnak is érezte magát. Ez rendszerint és közönséges körülmények között hazug érzés, de Henriknél igaz volt. Henrik fáradt volt. Maga magától, a fiatal és máris túlságosan hosszú életétől, a mely vágyakban, önmagának az emésztésében, önmagát és másokat kínzó szerelmekben télt el. Mindez elfárasztotta Henriket. Mást is elfárasztott volna, mennyivel inkább őt, a ki törekény volt, nőiesen gyenge és a ki a minden benyomásra megrezenő, a mindent feldolgozó, a mindentől szenvedő, a szomorú és nyugtalan idegeivel fizetett a nemzetiségének a múltjáért, azért, hogy az ősei már sok évszázaddal ezelőtt írni tudtak és olvasni, hogy azoknak már régen finom és bonyolult vágyaik voltak, vágyaik, a melyek öröklődnek és a melyeket ők úgy nehéz jóllakatni.

— En is vágódóm... Az életem egyetlen nagy kielégíthetetlen vágy, — gondolta Henrik. Azután a halál jutott eszébe. Még csak 26 éves volt és máris naponta gondolt a halálra. Hol komolyan és remegve gondolt rá, hol játékosan, beszélgetés közben a titokban rettegétt halálról tréfálkozva. De azért jól és rosszul palástolt halálfélelem volt ez is csak. Henrik napjainak egy harmad részét a halál gondolatával bibelődve töltötte el és a sötét játék mögött alájában véve az életnek nagyon is mohó szeretete bujkált. Henrik akart élni. Sokáig tartó hosszú életet akart élni. Talán nem is szerette az életet, de az ize a szájjában volt és meg akart ismerni mindent. Gyakran volt ok nélkül izgatott és ilyenkor minden benyomást százezres erővel dolgozott fel magában. Ilyenkor órák alatt esztendőket élt. Ez az akaratos és ideges élnivágyás, ez volt a Henrik fiatalossága, ez volt az ereje és egyúttal ez is emésztette őt, e miatt volt néha napokig, sőt hetekig koravén, hogy azután annál elevebb, vágyakozóbb és idegesen virgonczabb legyen. Ez az életkedv erős volt és bensőséges. Henrik ilyen-tájt olyan napokat élt, a mikor az életet oly forrónak érezte, hogy gyakran szinte attól félt, hogy megperzselődik magától az élettől. Heves életkedv volt ez, de hiányzott belőle a vidámság, a valódi életöröm és egészen belülről Henrik keserű ízűnek érezte az élet-vágyát.

Henrik most a tükör elé lépett. Ezt gyakran cselekedte sok hiúsággal és kevés őszinteséggel. Henrik azért szeretett a tükörbe nézni, hogy magának játszké, hogy a csiszolt és az hátsó felén foncsorozott üvegablapon olyannak lássa magát, a milyennek szeretett volna lenni. Ez játék volt ugyan, de mert Henrik belső parancsra üzte, igaz játék volt és ha Henrik ilyenkor színes volt is, azért őszinte színes volt, a ki azért játszott, mert úgy érezte, hogy azt kell.

De Henrik most nem játszott. Ijedten, az igaz arcával nézett a tükörbe, azt is látta meg odabent.

— Öreg vagyok, — mondta magában, — megesznek a vágyak. Korán fogok meghalni. Henrik már ágyban feküdt, a mikor még mindig ezt a gondolatot folytatta. Belebámult a gyertya kicsiny fényébe, a mely mégis betöl-

tötte a Henrik párnája körüli zugot. A halálra gondolt félelemmel és a vágyaira gyűlölettel. Olyan negyedóra volt ez, a mikor Henrik megismerte önmagát és határozni is tudott.

— A vágyaim elérhetetlenek, gyilkosok, — gondolta. — Meglőm a vágyaimat, hogy azok ne öljenek meg engem.

De megint az jutott eszébe, hogy vágyak nélkül nem tud élni.

Henrik a két kezét a mellére kulcsolta és szinte önmagának fogadalmat tette, ezeket gondolta:

— Lesz vágyam, lesz szenvedélem, de csak egy vágy, egyetlen szenvedély. Ez szelid lesz és lágy, el fog bódítani. Valami csendes, finom ideált fogok keresni. Egy francia költőt, a kit egész életemem át olvasok, vagy egy nőt, egy hölgyt, a ki amúgy is elérhetetlen. Egy álmat. Úgy fogok élni, mint a hindu fakírok. Elteszem minden erőmet, minden fölösleges vágyamat és háromszáz esztendő leszek.

Hirtelen bágyadtságot érzett. A gyertyát elfújta és két kezét a párna fölött az arca alá fordulva elaludt. Sokat és zavarosat álmodott. Látta magát. Még harmincz éves sem volt és a haja máris főhéhez, az arca máris sárga volt és bágyadtszínű, mint az arany, a mit régóta nem tisztítottak... Azután hirtelen Indiában volt és egy fakirt látott. A fakirt régtől fogva és jól ismerte. Gyermekkorában a Jelky András kalandjairól szóló könyvben olvasott róla. A fakirt most is, még mindig egy sziklán állt. Nem mozdult és nem gondolkodott. A fakirt már százhatvenhét éves volt. A hosszú, szikár teste olyan volt, mintha vasból lett volna és a fakirt még életében nem szeretett senki nőt... Most kert következett. A kert Bécsben lehetett vagy Párisban, a biedermeier vagy az empire korszakban. Szőkőktől volt benne és a szőkőktől medenczéjében egy fiatal hölgy pávát fűrdetett. A hölgy haja rizpospor volt, az arca pedig minden percében változott a hajkoszorú alatt. A hölgy balkezével a vízbe nyomta a pávát, jobbkezelével pedig Henriket magához parancsolt. De Henrik nem engedelmkedett.

Arcába nevetett a hölgynek, azután elfutott. Ki akart futni a kertből, de nem lehetett, mert azt csupa rózsatövisből való embermagas kerítés fogta körül. Henrik rémületen futott a kerítés mellett, köröskörül a kertben... Már százszor is körülfutotta a keretet, a halála után... Végül Henrik egy nyitott sirhoz ért, a mely üres volt, csak a sir száján vigyorgott egy fejfa. A fejfára a Henrik neve volt ráírva... Henrik megbotlott, le akart bukni a sirba... De a hölgy elkaptja Henrik kezét és puszta az egyik kezénél fogva sokáig ott lóbálta őt a levegőben, sem a sirba leejteni, sem a földre letenni nem akarta őt... Henrik visitott. Most felébredt.

Még sötét éjszaka volt. Henrik belebámult a sötétségbe és csak nagyon nehezen tudta megérteni azt, hogy álmodott. Jobbkezelével a balkarjába csipett. Söhajtott. Mintha nagy lidéreznyomás múlt volna el fölötte. Gyertyát akart gyújtani, de míg karját kinyújtotta, újra nagyon álmosodott. Henrik most újra elaludt és mélyen, bágyadtan, minden álom nélkül aludt tovább. Igen sokáig aludt.

I.

Másnap, vasárnap este volt és Henrik e korai tavaszi nap estéjén ott állott az ablakban és nézte az embereket, a kik a ligetből és a hegyek közül visszatértek a városba. Henrik soha nem látott ennyi fáradt embert és ennyi bágyadt arczot együtt. Katonák sok hetes háborúskodás, tudósok sok órai gondolkodás után nem lehettek olyan fáradtak, mint e városi lányok és legények, a kiket első tavaszi sétájukon megcsapott és elkabított az ifjú kikelet levegője és ereje.

— Tavasz van! — gondolta Henrik és olyant sóhajtott, hogy a keble megremegett bele.

Visszavonult az ablaktól, karosszékben hátradőlt és termékeny álmódzásba merült. Miközben hosszú, nőies újjai a haját simították, a mely fekete volt és szép, mint valami fénylő sötétség, mindenféle gondolt. Terengerre gondolt, utazásokra, Kjöhenvagen városára, a hol Jacobsen és Bang éltek, majd fiatal életére, a melyet máris túlgazdagnak talált. Azután egészen hirtelen és minden ok nélkül, úgy találta, hogy az élete nagyon üres.

— Tavasz van! — sóhajtott ismét.

Azután eszébe jutott:

— Szeretni kellene...

De még végig se gondolta ezt a két szót, Henrik máris megborzongott. Sápát arca még sápadtabb lett.

— Szeretni, — gondolta és most már jól alaposan végiggondolta a gondolatát. — Újra szeretni, azt nem szabad... Új szerelem, az annyi, mint új gyönyör és új kín. Egyiket sem szabad. Már huszonöt esztendő vagyok, milyen fiatal és mégis milyen öreg! Ez azért van, mert eddig is túlsokat éltem. Mi lesz belőlem, ha így folytatom. Mi lesz, ha egészen öreg leszek, kilenczven vagy ötven esztendő. Elfojtom a vágyaimat.

Ezeket gondolta Henrik és lement az utcára. Sokáig járt a nagy folyó partján, a mely a várost, a hol Henrik lakott, kettészelte. Órákig járkált így, közömbösköni igyekezőven lenni. Olyan dolgokat figyelt, a melyekről azt hitte, hogy meg fogják nyugtatni. De hiába. A gyermekeket nézte és családi boldogságra vágyódott. Öreg embereket látott és hirtelen a korai haláltól félt. Jött a lámpagyújtogató, törődött és ostobán és Henrik azt gondolta:

— Még ennek is jobb, mint nekem! Vacsorára egy előkelő szálló fényes éttermébe ment. És ez még jobban felizgatta. Az asztalok körül ülő párokat megirigyelte, az ezüst evőeszközök csendese nászslakomát juttatott az eszébe, a terítéke előtt álló szerény ibolyacsokor távoli elmúlt, de a bensejében, úgy látszik, még sem örökre meghalt élményeket juttatott az eszébe.

— Nyugtalan vagyok — gondolta hazamenet Henrik — és ezt nem szabad.

Az egész úton (lassan, a magányos lakásától félve, tért haza Henrik) valami nagyon okos dolgot, valami nagy ravasszágon gondolt, a mivel a belső háborgását elnyomhatná. Valamin gondolkodott, valamin, a mivel olaját öntethetne a lelkére, hogy az elnyugodjék. Nem jutott eszébe semmi.

A nagykorúton ment a lakásához közel és ekkor önkéntelenül, automatikusan, a mint azt már sok százszor megtette, egy ablakra nézett fel. Ez az ablak szent ablak volt a Henrik számára. Itt járt ő egy héten át éjfélről hajnalig kínosan leve, hogy még ég-e a nagy beteg szobájában a lámpa, vagy pedig már sötét halvattal változott át a beteggy. Ez két évvel ezelőtt volt és Henrik azelőtt mindössze csak egyszer beszélgetett Stefániával, a ki akkor ott haldoklott. És azután még egyszer a temetésén láthatta. Henrik elment a temetésre, a hol bár gyilkolta a fájdalom, nem tudott sírni. Egészen naivul egy kis köteg piros szegfült helyezett a fiatal lány koporsójára, mert úgy hallotta valamikor gyermekkorában a falusi dadjától, hogy a piros szegfült a virágok közt a szerelmet jelenti. Azzal lehet megvallani a szerelmet. Henrik tehát akkor a fiatal Stefánia koporsójára letette a piros szegfücsköt, de ahhoz már nem volt ereje, hogy a hosszú gyászmenettel együtt Stefániát kikísérje a messzi temetőbe. Ez két év előtt volt.

Henriknek mindez most eszébe jutott. A szíve ellágyult, de a feje fölyösen gondolkodott. Nemes, de egyúttal ravasz is volt most Henrik.

— Őt szeretem, — gondolta, — őt szeretem még mindig! Stefániát! Ez szomorú, de ez jó is nekem. Istenem, egy halottat szeretek, mindörökké is őt fogom szeretni. A lelkem nem kell, hogy üres maradjon és így még sem érnek majd sem új gyönyörök, sem új szenvedések. Halott tavaszban fogok élni és ez szép és nekem különösen jó, mert megnyugtató.

Henrik azt hitte, hogy most nemes is, okos is. Hazament, becsöngette az inasát.

— Károly — mondta neki — holnap lemegy a virágos boltba és...

Tovább nem folytatta. Kiküldte az inast. — Magam fogom megvenni a virágokat — gondolta — és magam viszem ki őket.

Azután lefekvés előtt még az írásai között kotorászott. Néhány levelet olvasott el, a melyeket az utóbbi napokban kapott és a melyiket két nő, az egyik egész szemérmetlen nyíltsággal, a másik félénk és éhes madárfiókaként csipogva, a szerelmét kérte. Henriknek hízaleg rette. (Henrik gyakran szeretett, de sosem akart a nőket, a kik előbb árulták el vágyukat, mint ő.)

HA VISSZATEKINTEK...

Ha visszatekintek Elszállt életemre: Volt részem előszer, Igaz szeretetbe'...	Ha visszatekintek Elszállt életemre: Úgy szülemtem én is, Viszont-szeretetre. Hálátalan máshoz Soha nem is letem...
De soha, senki úgy Nem szeretett engem, A hogy te szeretél, Napsugaras szíved!	Csak neked maradtam Örökös adósod: Édes anyám, lelkem! S babocska Mihály.

LÉPTEIM.

Hát nem hiszed, hogy a léptem enyém, Mint gondolatom, vágyam, vagy szívem. Csak az enyém... Én élek benne, — én! Vértő magam a hogy hozzád viszem. Hát nem hiszed?

Figyeld csak... Tegnap éjjel,

A város az ég mély ivéig ért fel, Oly fehér volt a hold s az égbolt A házak éles rajzára hajolt... Részletezem kell, hogy a fénytelt éjjel Gyémántfátyal tavlatában megértésd S tapadva csüggy a sugárszót szinen, Mely tornyokon, a villamos sinen, Palafaldkőn, a járdakövön Úgy ömlött el, mintha halott kódón Nagy-messziről átészketne az élet...

Korlátlanul birtokoltam ez éjjel.

Beléolvadtam s ő belémszakadt, Átéreztem az éles árnyakat, A mint a holdfény esőjébe vágnak... Ó szerelem!... Ó sülyöstestű árnyak!

Mentem, mentem... És visszaköngött léptem Gyászposztóval bevont dob hangjaképpen.

Úgy szerettem ez éjjel, — léptem Kövek voltak a mult emlékeim. Víttem, emeltem, és letettem őket, Láthatatlan, elhangzó temetőket. Nem lili soha senki meg mögöttém, Ki voltam én, hol jártam, merre jöttem?

De most... Mi ez?... Valaki... hallom... érzem... A lépteimbe tolaokzik merészen. Lábammal együtt ér földet a lépte, Meghökkenek s zavartól óstólkölve Lépest cserélek, gyorsabban megyek, Hogy lépteimben egyedül legyek.

De ő, mint én, szintén lépést cserél, S ellopja, a mi lépésemben él. Tudom, hogy játék... Kisgyerek koromban Felöltök mögött lépest hányzorg loptam... De ki gondolta volna, hogy az fájhat, Hogy halottá lesz tőle egy varázslat? Ki hitte volna?

Megrettenek, fázom,

A lépteim riadtan szaporozom, Szégyenlem magam, hogy fussak... Hiába! Rohanok... és a lépteimben lába. A hogy én, — ő!... Gyorsabban... egyre, egyre, Velem csatolg fel ütemről ütemre. Lelkem vonaglik, idegen erő Tépi magához, — gúnyos, leverő. Kiűz bensőmből, — kuszan, céltalan Futok az éjben kergetve magam. Arczomon ég a nyirkos veríték... Megfordulok már... Hogy elég, elég!

— De a sarkon, közönyös hirtelen... Befordul... meg... Nem törődik velem. Megállok... és figyelve követem Lépte vissza hogy kong a köveken... Megkőnyülök... Más a járása, — más... Leszakadt rólam a lidéreznyomás... Elment... Elhangzott... Zaklatott szívem Lecsendesül... Az éj megint üzen. Elindulok... befod az árny, a fény... Elálmodom elköngő ütemén...

Hát nem hiszed, hogy a léptem enyém?

Pásztor Árpád.

(Folytatása következik.)

CANOVA SZOBRA A KASTÉLYBAN.

NYIRFA-CSOPORT.

A KASTÉLY A PARK FELŐL.

ESTERHÁZY HERCZEG KISMARTONI PARKJÁBÓL. — Balogh Rudolf félvételei.

LIBANONI CZÉDRUSFA.

ÖRÖKZÖLD LOMBOS FA.

TÓRÉSZLET.

ESTERHÁZY HERCZEG KISMARTONI PARKJÁBÓL. — Balogh Rudolf félvételei.

BRÜNDL.

ELBESZÉLÉS. IRTA SZÖLLŐSI ZSIGMOND.

Talán nem vagyok szerénytelen, ha elárulom, hogy a hotel lusta vendégei között én voltam a legfrissebb. A nem lusták, a kik minden istenadott napon kirándulást tettek valahová, már kora hajnalban bekapták a kávéjukat, de a második csapatból, a mely nem pályázott arra a dicsőségre, hogy a fölkelő nap első sugara reá ragyogjon, rendszeren én érkeztem elsőnek a reggeliző szobába.

Egy napon azonban megelőztek. Mikor én beléptem, az egyik hosszúka asztalnál már ott ült egy úriember, a ki nyilvánvalóan csak tegnap este érkezhetett a szállóba, mert idáig még nem láttam a vendégek között. Középkorú, magas, sűrű feketehajú, kecskeszakállú férfi volt a jövevény, a ki barátságos kíváncsisággal emelte rám nagy, eleven nézésű fekete szemét. Semmiáron nem tudám megmondani, hogy miért, de a legelső pillanatban biztos voltam benne, hogy ez a barátságos úr — fogorvos.

De csak a legelső pillanatban. Mert a másodikban már tudtam, hogy nem az. Az élenk jövevény ugyanis rögtön ott termett az asztalomnál és mosolyogva nyújtotta a kezét.

— Bründl a nevem! — mondotta derűs őszinteséggel. Erich Bründl Ingolbergből. Megengedi?

Ez a bizalom hasonlót követett. Én is megmondottam a nevemet, a mire Bründl úr azonnal mellém telepedett és egy jóleső kijelentéssel lepett meg:

— Ön okos ember, uram.

— Oh, nagyon köszönöm... De honnan tudja ezt?

— Mert teát iszik. Ez a legegészségesebb ital reggel. Én is azt iszom.

— Bravó. Akkor hát mind a ketten egyforma okos emberek vagyunk.

Bründl úr helyeslőleg bólintott.

— A magyarok általában igen okos emberek. Én nagyon sokra becslöm a magyarokat.

Megint meg kellett köszönöm a kedveségét:

— De honnan tudja, hogy magyar vagyok?

— Látom az ujságját. Budapesti lap... Budapest, az egy nagyszerű város... Budapest, az ma már több, mint Páris!

— Hát volt már talán Budapesten?

Bründl úr lehajította a fejét.

— Nem. Fájdalom, még nem... De elmegyek oda. Budapestet meg kell nézni az embernek... Van nekem egy jó barátom, bizonyos Werner, Ingolbergben, az már többször járt ott. És az beszélt nekem, hogy a ki egy igazi, de igazi bécsi gulyást akar enni, annak Budapestre kell mennie!... Az aztán valami... Az az igazi!... Na, meg az asszonyok!...

Egy félóra hosszat ajándékozott meg Bründl Erich a társaságával, de ez a rövid félóra az új ismeretek egy egész kincstőmegét jelentette számomra.

Megtudtam, a miről odáig halavány sejtésem se volt, hogy Bründl Erich 1868-ban született Partentorban és tizenhat éves korában teljes árvaságra jutott. Megtudtam, hogy boldogult édesatyja esztergályos volt, ő azonban merőben új területen kereste a boldogulást és fiatal lelke teljes hevületével a sajt-szakmára vetette magát. Huszonnégy éves korában az ifjú Erich már önálló ember volt nemcsak egy viruló sajt- és csemegekereskedéssel, hanem kész és határozott tervvel is az élete elrendezésére. Bründl Erich ugyanis már akkor elhatározta, hogy negyvenöt éves korára kétszáz ezer márkával a zsebében búcsút mond az üzletnek és élni fog. Semmi mást, csak élni, azzal a nyugodt és boldog tudattal, hogy ezt a boldogságot megérdemelte, mert becsülettel megszolgált érte.

Húsz órát dolgoztam naponta, — mondotta Bründl Erich és a szeme boldogan ragyogott, mialatt beszélt, — húsz órát, uram, és egy esztendővel hamarabb lettem kész, mint a hogy számítottam... Azt hiszi: könnyű dolog otthagyni a mesterséget, mikor

már minden csavar a helyén van és, azt lehet mondani, a gép magától jár?... Nem könnyű dolog! Sőt talán ez a legnehezebb... A szíve fáj az embernek! A szíve fáj!... De megtetem. Mert végre is — élni is kell az embernek!... És most élni fogok.

Nem állhattam meg, hogy meg ne kérdezzem:

— Mit ért az alatt Bründl úr?

Bründl úr megzavarodott. Mosolygó, de tétova tekintettel emelte rám a szemét és kissé akadozva válaszolt:

— Micsoda kérdés az?... Hát... élni fogok... Élni!... Élvezem az életet... Munka és gond nélkül... mint annyi sok más... Csak én is megérdemlem talán...

Elhallgatott, rám nézett és mikor látta, hogy hasztalan vár szóra, élénk, csaknem szemrehányó hangon folytatta:

— Mért ne élvezhetném én is az életet?... Ki kívánhatja tőlem, hogy addig húzzam az ígát, a míg megszakadok?... Nem elég volt húsz esztendőn át naponta húsz órát dolgozni?... Ezért mondtam le mindenről... Ezért nem engedtem meg magamnak semmit a világon, a mi nem okvetlenül szükséges az embernek...

— Kérem, kérem. Nem is úgy értettem. De... mi a programja?

Bründl úr csodálkozva nézett rám:

— Program?... Minek ehhez program?... Hát egyelőre — itt vagyok!

Egy színes borítékú füzetet húzott ki a zsebéből és elém tartotta. A füzetnek ez volt a címe: *Kétszáz kirándulás.*

— Hát először is ezeket csinálom meg, — mondta Bründl úr. — Már ma délután hozzáfogok...

— És aztán?

— Aztán?... Megakadt egy percze és felhős homlokkal nézett maga elé.

De hirtelen földerült az arca és szinte boldogan vágta ki:

— Aztán — elmegyek Budapestre! Igen. Megkóstolom azt a híres bécsi gulyást a maga hazájában!... Igen! Ez egy idea!... Ezt semmi esetre se fogom elmulasztani!...

Nem faggattam tovább Bründl urat. Úgy éreztem: kegyetlenség lenne. Különös, meghatott érzésem támadt. Nem kell az embernek okvetlenül a sajt-szakmában működni és húsz órát se kell dolgoznia naponként, hogy ugyanaz a vágya legyen, a minek a teljesülését most ez a boldog ember élvezte. Élni: a nyugalom felhőtlenében: nézni az ölelkező napok mulását, a békés gondtalanság szárnyán ringatva a lelkünket... Oh, Élet, mily boldogok azok, a kik a te kertekben sétálnak és a sima tavakban nézik redőlen arczukat és álmaik libegő papirosónakjait.

Sokkal melegebben szorítottam kezét Bründl úrral, mikor elváltunk, mint a mikor megismerkedtünk.

Nyolcz vagy tíz napig aztán nem is igen láttam. Becsatlakozott a lödönes hadseregbe, a mely hajnalban kelt és nem mindig tért haza éjszakára sem. A hegyesücsöket mászta, hátizsákkal a vállán.

Egy reggelen azonban megint örvendhettem a szerencsénem.

Bründl úr boldogan üdvözölt:

— Mit szól hozzá: készen vagyok!

Odavágta az asztalra a könyvet.

— Mind megcsináltam! A mit ez harmincz napra mond, elvégeztem kilencz nap alatt. Valami?... Nem igaz?...

— De igaz. Hanem mit fog most már csinálni?

— Most pihenni fogok!... El nem képzelheti, hogy agyon vagyok gyötörve. Csupa seb a lábam.

— Hát miért erőltette így meg magát? Vállat vont.

— A megszokás... Szeretek túl lenni a dolgomon!... Nem tudok nyugodni, a míg tudom, hogy még elintézendőim vannak...

Ha belefogtam valamibe, akkor azt el is akarom végezni.

Délben újra találkoztunk. A barátom arczán egy új vonást vettem észre. Bágyadtak, ernyedtnek látszott.

— Bründl úr, — mondottam, — önt alaposan kifárasztotta a turistáskodás!

Hevesen tiltakozott:

— Oh nem!... Az semmi... De... de mondja kérem, mit csinált ön egész délelőtt?

— Azt, a mit három hét óta. Semmit.

— Semmit?

— Élvezem a szabadságomat. Sétálgatok... És hol sétál?

— Akárhol!... Nézem a hegyeket... A vizet...

— És mit néz rajtuk?

Erre a kérdésére már nem válaszoltam. Bründl úr pedig a nagy, becsületes, kíváncsi szemével egy darabig csak nézett rám és azután csöndes, vontatott, furcsa, szinte gyermeki hangon szólalt meg:

— Mondja meg nekem... mondja meg nekem őszintén, hogy csinálja azt az ember?... Hogy megy az, hogy az ember nem csinál semmit?... Hogy kell ezt csinálni?

Elmosolyodtam.

— Ezt, kedves Bründl úr, majd egy esztendő múlva ön fogja nekem megmagyarázni.

Kedvetlenül vont vállat és ott hagyott. Délután egy pillanatra láttam a tó partján a korzózó tömegben, de hamarosan elveszett a szemem elől.

Estefelé a postán akadt dolgom. A posta-épület a fürdővároska főutcáján van, a hol az üzletek sorakoznak egymás mellett.

Az egyik boltból ismerős hang csapott ki. Ez egy sajt- és csemegekereskedés volt.

Benéztem.

Bründl Erich állt ott az üzletben, igen élénk beszélgetésben a boltossal, a kit, mint a czégtábla elárulta, Robert Pollernek hívtak. Bründl úr szemmel láthatólag nem mint egyszerű vevő volt jelen. A fiókokat nyitogatta, nézegetett, magyarázott, a fejét csóváltgatta: a boltos pedig úgy állt, mint a vizsgáló diák a professzor előtt.

Bründl úr bizonyára későn jött haza és korán reggel távozott, mert a hotelben nem találkoztunk. De másnap megint ott láttam a csemegeboltban. Még pedig ezúttal már — a pult mögött. Szép, egyforma kis csomagokat csinált csodálatos fürgeséggel.

Csak vasárnap reggel találkoztunk. Már várt rám a reggelizőben és fűrgőn, sugárzó arccal sietett elém.

— Búcsúzni jöttem az uraktól! — mondotta.

— Búcsúzni? Hát elutazik?... Nevetett.

— Oh nem!... Egyelőre nem!... Sőt ellenkezőleg... Csak innen megyek el a hotelből!...

— De hát miért?

— Mert idevaló lakos lettem... Hát miért lakjam hotelben?

Elmosolyodtam.

— Mit szól hozzá — mondottam, — ha kitalálom, hogy maga megvette a Poller boltját?

Bründl Erich nagyot nevetett.

— Hát azt mondom, hogy nem találta ki! Van eszemben!... Nekem már nem kell bolt!... Köszönöm.

— De hiszen ott láttam?... — Ez helyes. És ott fog látni holnap is! De meg nem vettem az üzletet és nem is fogom venni! Beálltam segédnek... — Segédnek?... Bründl Erich rám meresztette a szemét.

— Hát valamit csak kell csinálnia az embernek!

Rántott egyet a vállán.

— Egy jux!... De ha egy év múlva megint ide jön, majd meg fogja látni, mit csináltam én ebből a boltoskából! Remélem: meg fog tisztelni bennünket...

SENTE ISTVÁN NAPJA BUDAPESTEN. — FALUSIAK NÉZEGETIK A MÁTYÁS-TEMPLOM KÖNYÉKÉT.

Patrik Alberti fotótelei.

A TANITÓK ATYJA.

— Péterfy Sándor. —

PÉTERFY SÁNDOR.

Meghalt Péterfy Sándor, kit a magyar tanítók halálából és hódolatból atyjuknak neveztek el: a tanítók atyjá-nak. Tizenegyévi elvonultság után egy mosonmegyei faluból jött meg halálának híre. Ott lelte meg, a mit keresett: a nyugalmat és a feledtetést, ő, ki majdnem negyven évig kivételesen nagy, sokszor reménytelennek látszó, mégis kitartó, s végül diadalmas munka középpontján állt. Abban a negyven éves küzdelemben szinte gondviselészerű vezére volt a magyar tanítóságnak, mely, hogy most már nyugodtabb érzéssel gondolhat öreg korára s családjának jövőjére, azt Péterfy Sándor nagy szívvel és majdnem emberfölötti munkájának köszönheti.

Nagy szív és nagy akaratú kellett ahhoz, a mit ez erős embernek végbevennie adatott. Ifjú tanító volt, mikor tehetsége és hírneve a vidék szerény állomásairól útját egyengette, hogy az ország fővárosába jöhessen. Oda vágyott, mert az ifjúság oktatásán kívül, mely nemes becsvéga volt, más, nagy hivatást is érzett magában. Sajgott a szive az ország tanítóit s nehéz sorsukért, mely szinte elviselhetetlen volt, ha a mindennapi megélhetés gondján túl családjukra, majdan özvegyeikre s árváikra kellett gondolniok. Mert törvény és állam alig gondoskodott róluk. S az ifjú Péterfy, néhány lelki rokonával, Molnár Aladárval és Lakits Vendellel szövetkezve, megüzente a háborút a tanító-nyomorúságnak. Egyesületbe akarta gyűjteni az ország harmincezer tanítóját és tanárát, egyesületbe, mely pénzt, vagyont gyűjtve, saját jövedelméből ösztöndíjakat osztogasson a tanítók gyermekeinek; segítse özvegyeiket, árvákat és keresetképtelen utódaikat betegsükben gyámolítsa, a megélhetéshez csekély nyugdíjukat pótolja; ingyenebédről gondoskodjék a budapesti főiskolákat látogató tanító-gyermekeknek s ingyen vagy csekély díjért elhelyezhesse őket a «Tanítók Háza» internátusában. A tanítók házában internátusában, mely még nem volt meg, a melyet még meg kellett teremteni. Az alapja az a kétszáz forint volt, melyet ő maga ajánlott fel szerény megtakarított vagyonaiból.

És Péterfy Sándor tanította az ifjúságot és felverte az ország tanítóinak és tanítóbarátainak érdeklődését, hogy a tanítónyomorúság véget érjen. És minél jobban emelkedett ő maga a tanítói, majd tanító-nevelői pályán, annál jobban szélesült és nőtt erőben a mozgalom. Oly energia és csüggedetlenség kellett ahhoz, minő csak benne volt meg életének, hogy úgy mondjam: hőskorában. Ezt az akaratot már fiatalon érezte magában. Szegény gyermek volt s az alsóbb osztályokon túl szűk viszonyai miatt nyilvános iskolába már nem jár-

hatott. Tanult hát a maga erejéből s tizenhat éves korában a soproni evangélikus eszpresség tanügyi bizottsága előtt mégis fényes sikerrel tette le a tanítói vizsgát. Hatvanegy éves koráig harcolt és küzdött s miután megvalósulni látta eszméjét és tető alá került Budapesten a Tanítók Háza, egyszerre és váratlanul visszavonult. A szive, mely erősebben dobogott sorsának osztályosaiért, mint bárki másé, legelőbb érezte meg, hogy fogytán van ereje. Visszavonult, mert érezte, hogy műve bár biztosítva van, de még sok harcot kell vívni érte, hogy azzá legyen, a minek férfikorának álmában látta. Tizenegy évvel ezelőtt letette hát alkotásának, a tanítók Eötvös-alapjának vezéri pályáját, lemondott teljesen és végleg az Országos tanítói segélyegyesület örökös elnökségének elnökségével járó gondokról és terhekről, mert mint nagy életéhez méltó nemes beismeréssel, a családottság keserősége nélkül mondotta: meggyőződött róla, hogy hiányzik belőle az Eötvös-alap magas szoros feladatainak megoldásához megkívántató erő és vezetőképesség, s ennek következtében nagy vétket követne el, ha tovább is megmaradna annak az ügynek az élén, melynek diadalra juttatásához, miként a tények sorozata is eléggé bizonyítja, ő már sem hivatást, sem erőt nem érezhet magában.»

És elköltözött Budapestről is. Ősbe borult fejével Győrbe vonult előbb. Negyven évvel ezelőtt ott vesztette el ifjú hitvesét, és most közel akart lenni sírhalmához. De ott sem lelte meg pihenését. Ment tovább, keresni a saját sírját, előbb Pozsonyba, aztán a kis Pándorfaluba. Ott lelte meg halálát most öregen, hetvenkét éves kora. De a sírja Budapesten domborul az ország nagy halottainak közelében, s a magyar tanítóság el nem muló halála és emlékezése veszi körül.

BEBEL ÁGOSTON.

1840—1913.

A világ szocialistáit nagy veszteség érte az elmúlt héten: eddigelő legkiválóbb parlamenti harcosuk, a német Bebel Ágoston augusztus 13-án meghalt Svájc hegyei közt, a wiedenhauseni szanatoriumban. Üdülni ment oda, agg testét egy újabb pártakcióra megerősíteni és a halál örökösé tette ezt a pihenését.

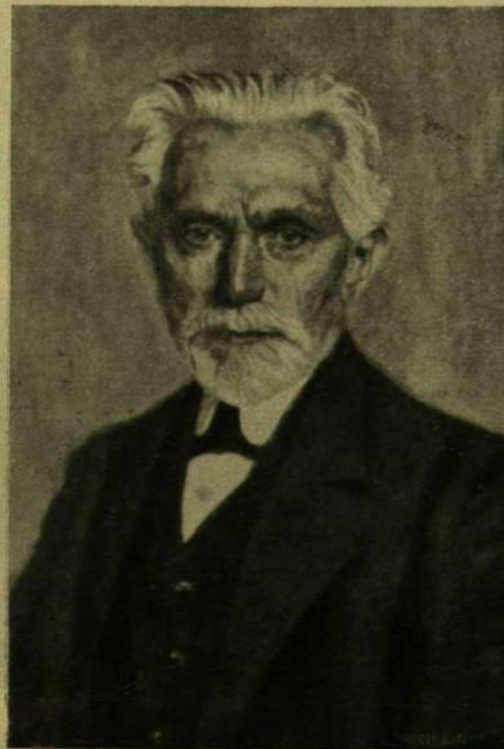
Hasonlóan a szocializmus történetének többi nagy alakjához, Bebel is mint igénytelen munkás kezdte pályafutását, a mely aztán delelőjére érkezve, hasonlíthatatlan jelentőségű lett és végig az is maradt. A «legnagyobb proletár», a mint Bebel a proletárok milliói neveztek, 1840 február 22-én született Kölnben. Apja porosz altiszt volt, a ki azonban korán elhalt, árván hagyva az alig két éves fiút. Anyja újból férjhez ment, és pedig apja testvérehez, de tiz év múlva az anya is meghalt, a gyermek árvaházba került, tizennégy éves korában esztergályosinas lett, négy év után felszabadult és az akkori idők szokása szerint vándorolni ment. Bejárta Németországot, Ausztriát, Svájcot, Salzburgi tartózkodása idején tört ki az olasz-osztrák háború s a tizenkilenc éves Bebelben felpezsdült apjának katonavére: önkéntesnek ajánlkozott a tiroli vadászrezembe. Miután nem volt osztrák állampolgár, elutasították, de Bebel ettől nem vesztette el harci kedvét, hanem visszatért Poroszországba, hogy ott legyen önkéntes. A militarizmus későbbi esküdt ellensége azonban hiába erőlködött, hogy katoná legyen: gyenge testalkata miatt nem vették fel a hadseregbe. Újra mesterségéhez fordult, Lipcsében letelepedett, munkába állt, négy év múlva önálló műhelyt nyitott és huszonhat éves korában megnősült. Házasságából egy leány származott, a ki dr. Simon svájcei orvoshoz ment nőül.

A «német egység» láza éppen abban az időben volt leghevesebb és ebben a lázban a németországi szocializmus nem sok vízet zavart még, pedig Lassalle akkor már kibontotta a szocializmusnak, mint politikai munkásmozgalomnak zászlaját. Bebel mint hiányos képzettségű, a szocializmust is csak névleg ismerő fiatalember csak távolról szemlélte úgy a politikai, mint a társadalmi harczokat és habár beiratkozott egy polgári munkás egye-

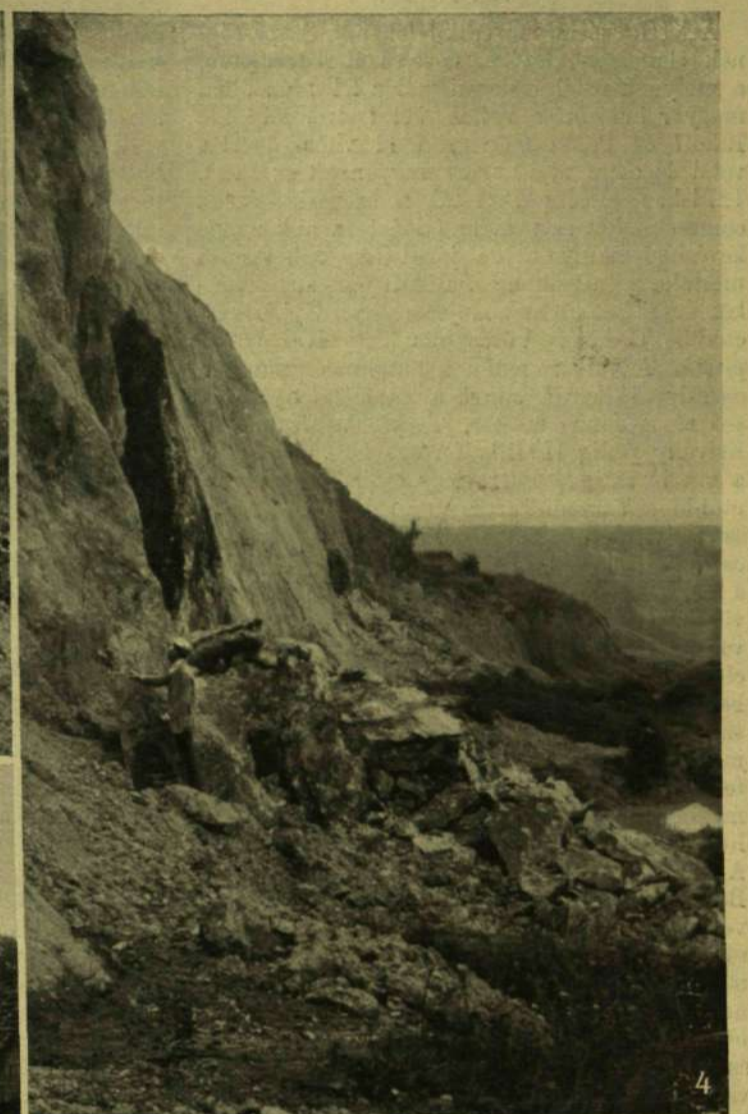
sületbe, ebben eleinte semmi szerepet nem játszott. Két év múlva azonban megtartotta első felszólalását az egyesületben: az általános választói jog ellen, mert szerinte a munkások erre még nem elég érettek. Ettől kezdve Bebel a kispolgárok közt tekintélyre tett szert és ezektől kapta, alig huszonhét éves korában első képviselői mandátumát. Ugyanekkor változott meg egész felfogása a munkásmozgalomról, a miben legnagyobb része Liebknechtnek volt, a szocialista-párt akkori vezérének. Liebknecht, mikor a rendőrség kiutasította Berlinből, Lipcsében keresett megélhetést s ott megismerkedett Bebellel. A két férfi szoros barátságot kötött, a mely teljesen átalakította Bebelt, mert rajongó szocialistává tette és rendületlen hívévé az Internationale programja alapján 1869-ben megalakult németországi szocialdemokrata pártnak.

A porosz-francia háború előtt Bebel és Liebknecht nem szavazta meg a hadiköltséget, hivatkozva arra, hogy ők, mint szocialisták, egyúttal anti-dinasztikusak is. A német nép ezért mindkettőjüket hazaárulónak bélyegezte meg s az államügyész pörbe fogta őket. Az ítélet súlyos volt: két évi várfogság és a mandátum elvesztése. Mikor kiszabadultak, a munkások még nagyobb lelkesedéssel választották meg őket s ettől az időtől kezdődik Bebel szereplésének fénykora. A zavartalan béke, a melyet a német nép 1871 óta élvez, óriási közgazdasági fellendülést hozott létre, de nagygyá nevelte egyúttal a német szocializmust is, a mely a világnak leghatalmasabb pártszervezete lett: tiz év előtt már nyolcvanegy képviselőt küldött a birodalmi gyűlésbe. Ennek a parlamenti pártnak vezére, mindenható irányítója volt Bebel.

Bebel Ágoston jelentőségét az adja meg, hogy a szocializmusnak legerőteljesebb szószólója volt a német birodalmi gyűlésben. Bebel minden ízében politikus volt, a ki felismerte, hogy a szocializmusnak hatalmi tényezővé kell lennie, ha javítani akar a proletárok helyzetén. Eleme nem a tudomány volt, hanem a harc a parlamentben, harc a mai állami és társadalmi berendezés ellen, ezzel a híressé vált jelszóval: «a míg élek, halálos ellensége leszek a polgári társadalomnak». A forradalmi taktika határozott képviselője volt, a ki a tömegek figyelmét mindig magára és a szocializmus félelmetes voltára tudta irányítani. Szinte azt lehetne mondani, hogy Bebel a szocialisták királya volt, pedig a természetből puritán hajlandóságokkal lévén megáldva, mindig csak mint közkatona kívánt szerepelni. Bebel is újabb bizonyoságra annak, hogy minden fanatikus mozgalom létrehozza a maga apostolait és ezeket a kellő helyre állítja. A sors kedvezése hosszú életkort juttatott neki, 73 esztendő, a melyből majdnem ötven esik folytonos parlamenti küzdelemekre.

BEBEL ÁGOSTON.

Lövete udvarhelymegyei községben folyó évi július 18-án a hegyoldal óriási földtömege a sok esőzés következtében lezuhant, s e helyen mály tó keletkezett. E tó vize a föld alatt utat talált a község felé, s az alul levő palártegeken lecsúszott az egész földtömeg, körülbelül egy kilométer hosszúságban. A talaj össze-vissza türemkedett, dombok és málysegek keletkeztek az addig sima felületen. A földtömeg útjában álló házak egy része összedőlt, más része föld alá süllyedt, s két nap alatt mintegy 175 épület pusztult el. — 1. A hol előbb sima volt a talaj. — 2. Részlet a faluból. — 3. A segítőbizottság a romok között. — 4. A földszakadás helye. — 5. Elpusztult ház.

LÖVETE KÖZSÉG KATASZTRÓFÁJA.

A HÉTHÁRSI SZENT MÁRTON TEPLOTM.

A XIII. század második felében, a Szepességnek «lándzsások széké» néven ismert területén, a melynek ősi birtokosai már a XI. században magyar határőrök voltak, két testvér vált ki: Rikolf és Polán mester, a ki vitészségével s vétel és csere útján nagy vagyonra tesz szert. 1274-ben Kechi Detrétől, a szépei szászok comesétől, két szepességi faluért az akkor még kevésbé kultivált, de jóval nagyobb terezei uradalmat szerzik meg, Rikolf fiait ezt huszonkét évvel később az abaujvármegyei Gybárthért cserébe Tarkó és Vörösalma birtokával gyarapítják. A mikor aztán a hatalmas uradalom osztály alá kerül, ennek a Tarczától nyugatra eső része János mester, Tarkó, Vörösalma és Krivány pedig II. Rikolf része lesz. Az előbbi a ma is virágzó Berzeviczy család ősapja, az utóbbi a Tarkeői-Tarczay családé, a mely alig száz év alatt Magyarország legtekintélyesebb családjai sorába emelkedett. II. Rikolf, a ki a Tarkeői nevet viseli, Róbert Károly híve s vitészségével tetemesen gyarapítja a családi vagyont. Utódai a Rikolfiak, retgett oligarchák, a kik Zsigmond király korában többekévesebb erőszakos módon még Liptóban is szinte az egész vármegyét hatalmuk alá hajtják. Hatalmaskodásaiknak csak Hunyadi János tekintélye vet véget, a kinek szavára önként meghódolnak s Tarkeő várába vonulva a husziták ellen harcolnak sok dicsőséggel. A feljebb említett Tarkeői Rikolfnak és a Berzeviczyek őseinek Jánosnak, még egy testvére volt, Kakas mester (szent Gál nevének régi magyar fordítása). Ez magtalanul halt meg. Birtokain testvéreinek utódai osztozkodnak. Tarca ekkor Tarkeői Kelemen osztályrésze lesz, a kinek ivadéka már Tarczay néven szerepelnek. Tarczay Tamással, Mátyás király vitéz hadvezérével, a Tarkeői-Tarczay család hatalmának és dicsőségének tetőpontjára jut. Fia Miklós, Zápolyai János leghatalmasabb ellenfeleinek egyike s más vármegyékben elterülő birtokain kívül Sárosnak egyhód részét vallja magáénak. Fiával, Tarczay Györggyel azonban, a ki Zápolyai özvegyének, Izabella királynénak híve, a családnak magva szakadt, dicsősége és hatalma porba omlott s a tarkeői-tarczai uradalmat a török miatt földönfutóvá lett Dessewffyék nyerték el királyi adományul. A héthársi plébániatemplom, a melyet Tarczay Miklós négyszáz évvel ezelőtt építtetett újjá; elsősorban a Tarczayak rég elenyészett dicsőségének emléke. Héthárs már a XIV. században a tarkeői uradalom legnépesebb helysége. A Tarkeőiekől ide telepített s elsősorban számukra dolgozó mesteremberek révén a község már a XIV. században is bizonyos önkormányzatnak örvendett.

Vendéjogot élvező mesterember lakói templom nélkül nem lehetek meg s ez első alakjában, bizonyára még a XIII. században fából épült. A hársfától, a melyeket tűzbiztonság okáért a fatemplom körül ültettek, nyerte a község idővel Héthárs nevét, a melyen már egy az 1315. évi osztály levélben is szerepel. 1513-ig a héthársi templom építéséről írott

adat nem maradt ránk, de szerkezete és stílusa alapján ítélve valószínű, hogy torony még Tarkeői Rikolf korából való s mint a szomszédos hegyek közé rejtett tarkeői vár figyelő helye eredetileg őrtoronynak épült. A mai kötetplomot a XIV. század végén, vagy a következő elején építették a toronyhoz. Erre vall egyenesen záródó szentélyének keresztboltozata és csonkán ugyan, de keretében változatlanul fennmaradt keskeny ablaka. A templom hatalmas hajója akkor deszkamenyezetes volt; déli falához Tarczay Tamás fűzte a védőszentjéről elnevezett kápolnát, a mely akarata ellenére 1493-ban sírhelyre lett s a melynek a templom északi oldalán párja is volt: a szentkereszt kápolna. Ennek a helyén a Dessewffyék a XVIII. század derekán új, pompás rokokó díszű kápolnát építtettek.

Mint korának más hatalmas főurai, Tarczay Tamás színtén székesegyházban akart halála után pihenni. Végredeletében a szepeshelyi dóm egyik kápolnáját jelölte ki sírhelyének s ennek fentartására hatalmas alapítványt tett. Közben azonban a Zápolyaiak a szepeshelyi székesegyházat, mint temetkező helyet a maguk családjára számára foglalták le s Tarczay Miklós, a Zápolyaiak ellenfele jobbnak látta, ha Hétháron, a tőle alapított kápolnában temetetti el apját. Tarczay Tamás nádori síremlékeivel vetekedő vörösmárvány koporsóját akkori szokás szerint alighanem még életében s Budán rendelte meg. A síremlék fő részét a hős hadvezér domborművű alakjával a közlekedést gátoló tumba szétszedése után Szent Tamás kápolnájának falába foglalták, a hol ma is elég jó karban látható.

A míg Tarczay Tamást ide nem temették, a héthársi templom első sorban a község felében vendég-mesteremberekből, felében jobbagyakból álló lakosságának plébánia egyháza volt s folszerelése is igénytelen lehetett. Hogy apját itt temette el, Tarczay Miklós családjának is sírhelyeül szemelte ki a templomot s már a XV. század végén újjáépítésére gondolt. Ez azonban csak 1513-ban következett be s az átalakítás mestere Ragúzi Vince lett, a ki a renaissance művészetnek a képviselője volt. Az új művészetet akkoriban Magyarországon már mindenfelé fölkarolták s nem egy kiváló, de még a gótika szellemében dolgozó mesterünk szorult e miatt a háttérbe. Az orgonakarzat, az átalakítás leg-sikerültebb részlete, még tiszta gótikus stílust mutat, csak párkányát tetőzte be renaissance balusztrád. Ez a körülmény arra vall, hogy Ragúzi Vince fogyatékos készítségének tudatában hazai kőfaragó közreműködése nélkül Hétháron nem lehetett meg s ez valószínűleg az eperjesi János mester volt, a ki a bártfai városháza renaissance ablakos falai fölé is minden ízükben középkori jellegű, faragványos oromfalakat rakott. Ha a templom átalakítása nem is vall elsőrangú mesterre, annál művésziessébbek voltak a fából faragott szárnyasoltárok, a melyekkel szintén Tarczay Miklós gyarapította a családjá sírhelyének szánt egyházát. A szent Anna oltár, a melyben a szent még minden ízében középkori fel-fogással készült szobra karján az egyaránt

gyermek képében ábrázolt Jézussal és Máriával látható, talán még Tarczay Tamás ajándéka volt. A főoltár azonban a templom átalakításakor vagy kevéssel ezután készült s elsőrangú művészi alkotás. Szekrényében szent Márton, a templom védője és szent Miklós püspök közötti emberről nagyságban ábrázolt gyönyörű Madonna szobor áll. Szárnyainak tizenkét festménye az egykorú külföldi szárnyas oltárok hasonló emlékeinek java részével versenyezhet. A képeken monogram is van s ennek alapján valószínű, hogy mesterük Koeller János volt, a ki Kassán és Eperjesen is dolgozhatott, 1520 körül Bártfán telepedett le, a hol városi szenátor, majd főbíró lett. Ettől a Koellertől származik a ma is virágzó Kéler-család, a melynek tagjai közül a leg-híresebb, Kéler Béla zeneszerző, a múlt században Bártfán született.

A héthársi templom soha sem lett a Tarczayak családi temetkező helye, a minék Tarczay Miklós szánta. Ő maga a mohácsi vészben esett el és sírja épp úgy jeltelen, mint fiáé, Györgyé, a ki 1557-ben Nagyszőlős alatt ontotta vérért Izabella királynéért. Tarczay György nővére, Anna, Homonnai Drugeth György özvegye, szintén a Zápolyai család híve volt s 1556-ban elkeseredetten védte Tarkó várát Ferdinand király hadai ellen, a melyek hűtlenség címén támadtak rá. Csak a mire a vár falait napokig tartó ostrom után rommá lőttek, menekült innen, de még ezután is ellenáll. Végül azonban ő is megtörik s szegényen, elhagyatottan halt meg a tapolymenti Órsócon. A Tarczayak birtokait I. Ferdinánd 1558-ban Dessewffy János királyi főudmester és kamarai elnöknek ajándékozta a török uralma alá került ősi szlavóniai birtokáért kárpótlásul. Ez Pozsonyban nőtlennül halt meg s mint örökösét, Nagyvárad alatt elesett László öcsésének fiát, Jánost, 1573-ban iktatják be Tarkó és a Tarczay uradalom birtokába. Innentől kezdve Héthárs temploma a Dessewffyék családi temetkező helye. Legrégibb sírkövek a Tarkó birtokába először beiktatott János hasonló nevű fiáé, a ki első feleségét hűtlensége miatt 1613-ban a tarcaei várkastélyban lefejeztette. Ez a János volt a Dessewffyék tarcaei, Ferencz öcsése a család tarkeői ágának ősapja, mely utóbbiból a ma is virágzó grófi ág fakadt. Mind a két águnk szinte a múlt század derekáig a héthársi templom közös temetkező helye. A tarcaei ág síremlékei a templom déli kápolnájában sorakoznak. A legérdekesebb itt Dessewffy István alakos síremléke 1649-ből, a melyet özvegye finta Darholz Katalin állíttatott, a kinek révén szállott Finta, a grófi ág mostani temetkező helye a Dessewffyekre. A tarkeői ág tagjai a templom északi kápolnájában temetkeztek, a melyet 1748-ban gróf Szirmay Tamásné, a gróf Szirmay Istvántól örökre fogadott Dessewffy Tamás özvegye, született gróf Barkóczy Klára építtetett újjá. A legszebb síremlék itt Dessewffy István kuruczkapitány (+ 1692) és neje Semsey Klára a gróf Dessewffyék és a margonyai ág ö-einek közös címerezes táblája, a melyet fekete márványból 1724-ben fiúk, Dessewffy István altábornagy állíttatott. P.

1. A templom kívülről. — 2. A templom hajója. — 3. Dessewffy István síremléke 1649-ből. — 4. Részlet a főoltár Madonna-szobráról. (XVI. század). — 5. Tarczay Tamás síremléke a XV. század végéről. — 6. A templom főoltára a XVI. századból. — 7. A főoltár egyik külső szárnyképe: koresztról levétel

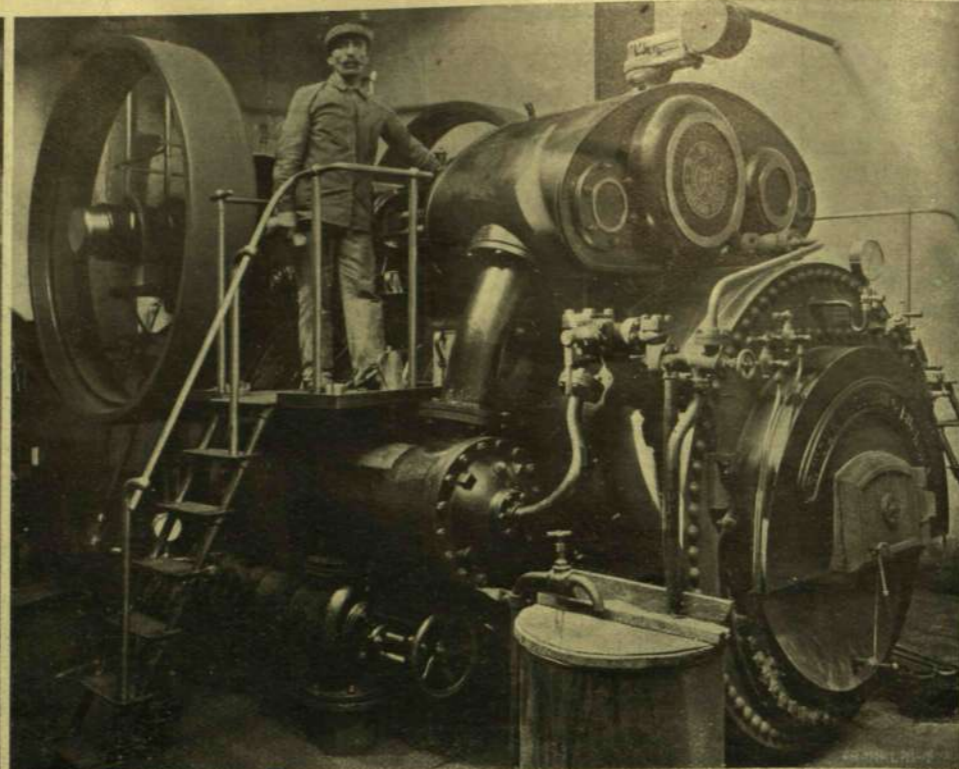
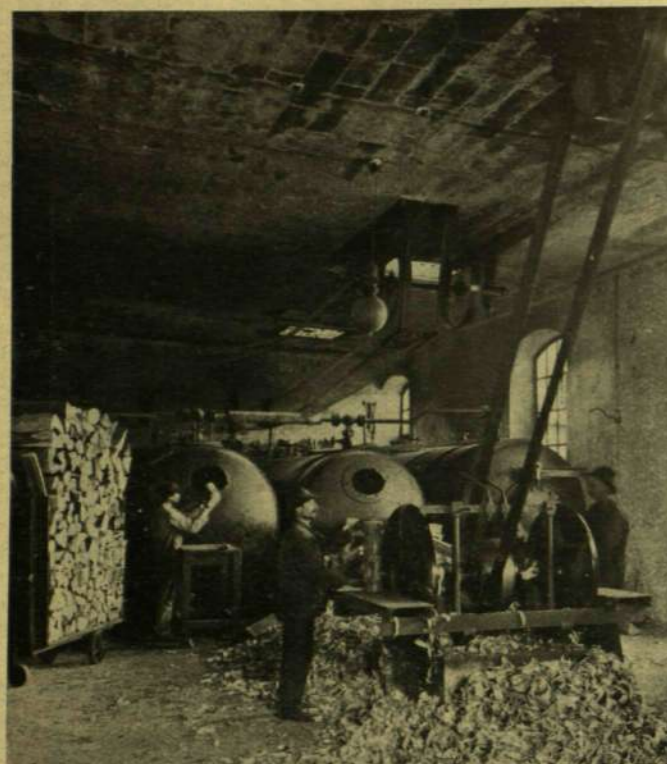
A HÉTHÁRSI TEMPLOM, MELYNEK MOST ÜNNEPELTÉK ALAPÍTÁSA NÉGYSZÁZADOS ÉVFORDULÓJÁT.

Berzeviczy Albert fogadtatása Héthárs határában.

A héthársi nép, templomunk alapításának négyszázados ünnepén.

A FÁT KÉRGÉTŐL MEGFOSZTJÁK S NAGY KAZÁNOKBAN MEGFŐZIK.

A NAGY GŐZKAZÁN.

HOGY KÉSZÜL A PAPIR?

Az a világszerte észlelhető nagy átalakulási folyamat, mely a tömegtermelés révén a kisipart mindenütt gyáriparrá alakítja át, a papírgyártást sem hagyta érintetlenül. Az a gyár, melyet az alábbiakban bemutatunk, régebbi időben nem is lett volna elképzelhető a mai óriási üzemével és termelésével.

A Garam völgyében kapaszkodunk fel lassacskán a gyönyörű fekvésű Bikás községbe, melyet köröskörül óriási fenyőerdők öveznek. A papírgyárosoknak megvan az az előnyük más gyárosokkal szemben, hogy mindig egészséges vidéken lakhatnak, mert papírgyárakat csaknem kivétel nélkül nagy erdőségek közelében találunk. Ez igen természetes, minthogy a papírost fából állítják elő. Bikást is a majd egész Zólyommegyei elborító kincstári erdőbirtok fogja körül.

A Dávid Károly és Fia dobozárú és faanyag-lemez gyár részvénytársaság bikási gyára barna, szürke és fehér faanyaglemezt állít elő, még pedig lucz- és jegenyefenyőből. A gyártás menete a következő. A fenyőfa félméteres darabokba lesz felvágva, azután a kéregtől letisztítva. Barna lemezhez a fát nagy gőzölőkben kifőzik, fehér lemezhez a fa meg-

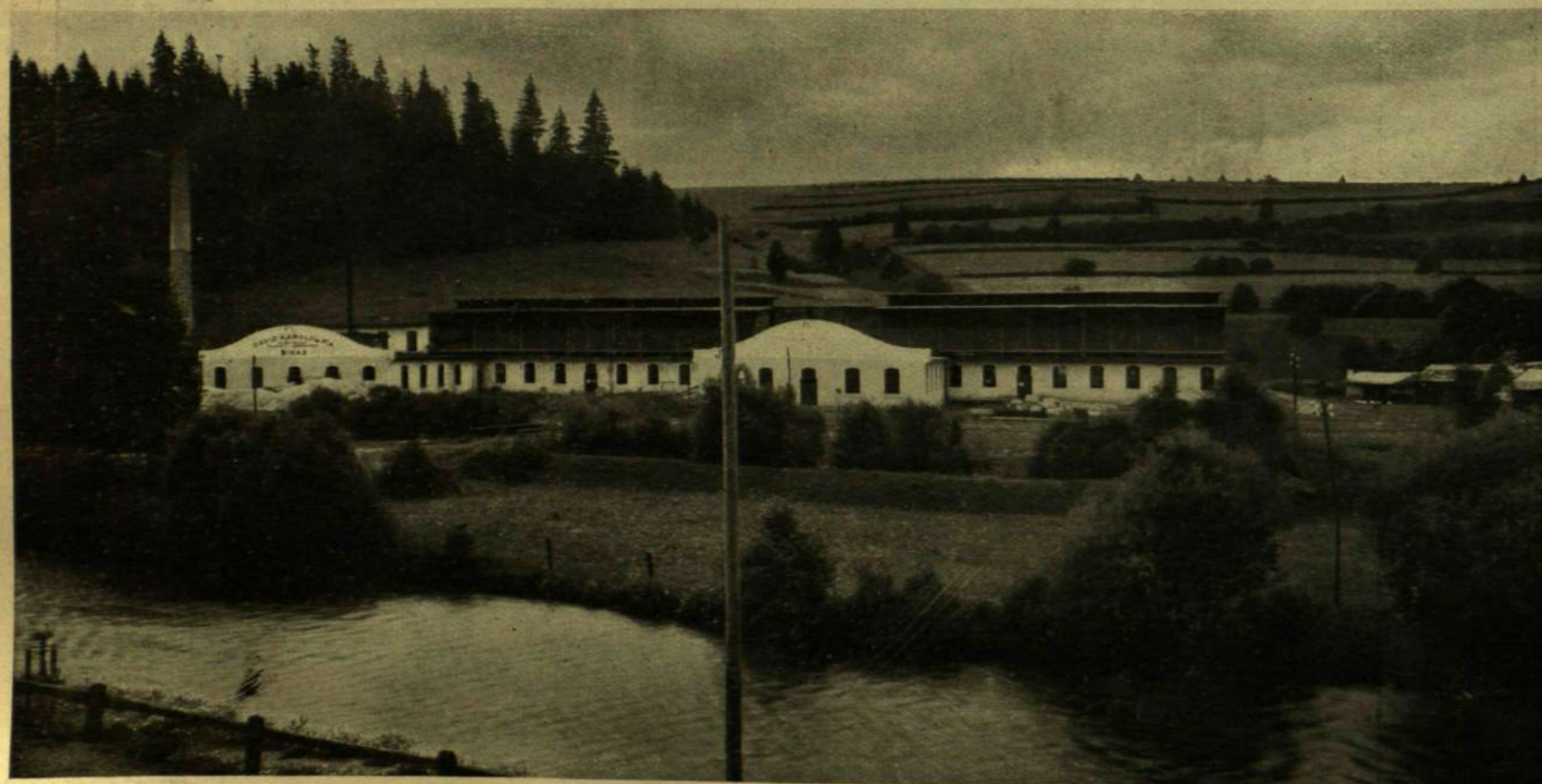
tisztítás után közvetlenül kerül a facsiszolóba. A facsiszoló Voith-féle magas nyomású gép, mely három présel van ellátva. Minden egyes prés $2\frac{1}{2}$ -3 atmoszféra nyomással szorítja az egyes szekrényekben elhelyezett fát a köszörűkőhöz. A fa egyenesen nyomással lesz odaszorítva a köszörűkőhöz, mely bizonyos mennyiségű víz hozzáadásával, a fát egészen finom anyaggá köszörűli le. Ezen faanyag egy szivattyú segítségével az osztályozó gépekhez kerül, mely gépeknek finom szitászövetje az anyag finomabb részét közvetlenül a papírgépekhez, a durvább részeket pedig a raffináló gépekhez juttatja, melyből ezek is finomabb állapotban kerülnek ki. E pépszerű anyag vékony rétegekben egy végnélküli nemezpozító segítségével a papírgépek hengereire rakódik, hol a megfelelő vastagság beállítása után vékonyabb vagy vastagabb réteg rakódik le. Az előállított anyag itt látható először papir alakjában. Ezen lemezanyag természetesen még nagy mennyiségű vizet tartalmaz. A víz egy része hidraulikus sajtók segítségével távolítatik el, míg a lemezben a hidraulikus gépekkel való kipréselés után is megmaradó vízmennyiség részben gőzsárítók útján, részben levegősárítás útján távolítatik el. Ez az így előállított száraz lemez még ipari czélokra

nem alkalmas nyers volta miatt. További finomítás szükséges, mely a lemez egyenletességéből és simításából áll.

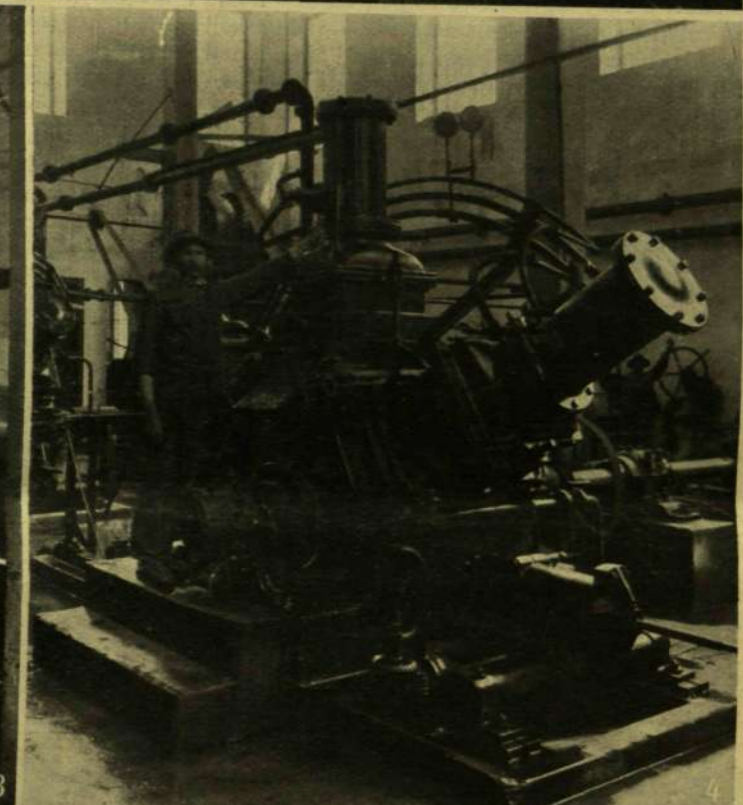
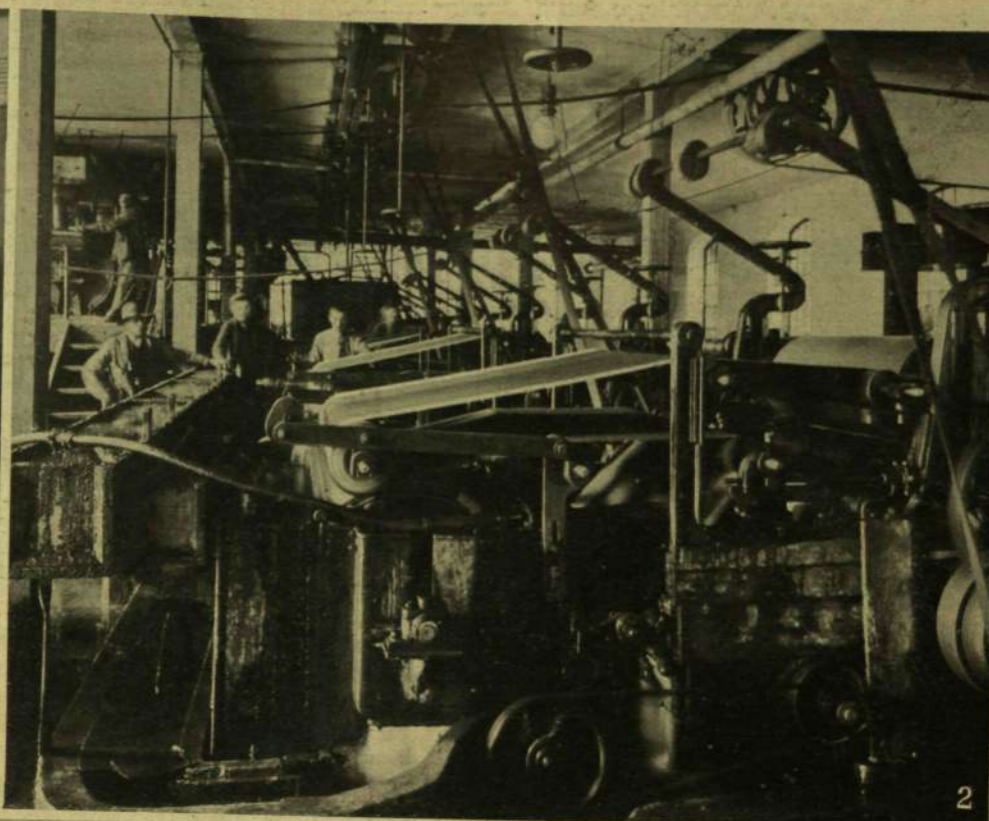
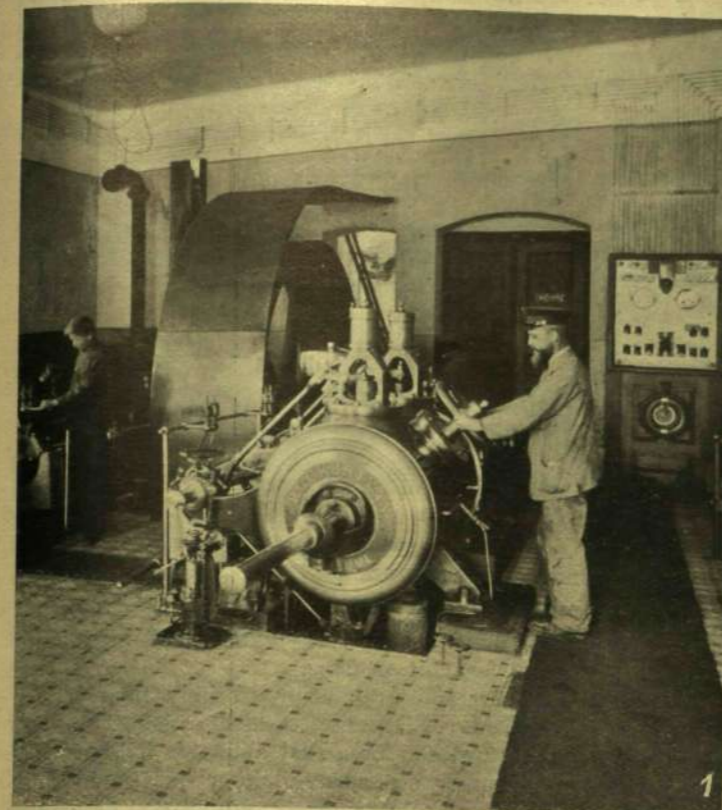
Frissen vágott fa, melynél a sejtek még nem száradtak el, sokkal alkalmasabb a papírgyártásra, mivel ezeknél a sejtek hosszúságánál fogva, egymáshoz tapadásuk nagyobb. Éppen ezen sejtek tapadása miatt fehér lemez előállításához csak friss növésű fiatal fa használható, míg barna papírosnál ez nem annyira fontos, mert a fa sejtei a főzés következtében úgyszólván megnyúlnak. A barna lemez, éppen ezen tulajdonságánál fogva, alkalmasabb ipari czélokra, mert szilárdsága sokkal nagyobb, mint a főzetlen fából készített fehér lemezé.

A bikási gyár hajtásához az erőt a Garam vize szolgáltatja. Ennek vízmennyisége azonban annyira változó, hogy a gép teljes gőzerőre is be van rendezve. A vízlőerők száma 500, mely két Francis-turbinával állítatik elő, a gőzlőerőké 550, úgy hogy a gyár üzemé még az esetben is hiány nélkül fenntartható volna, ha a Garam egyáltalán nem adna vizet.

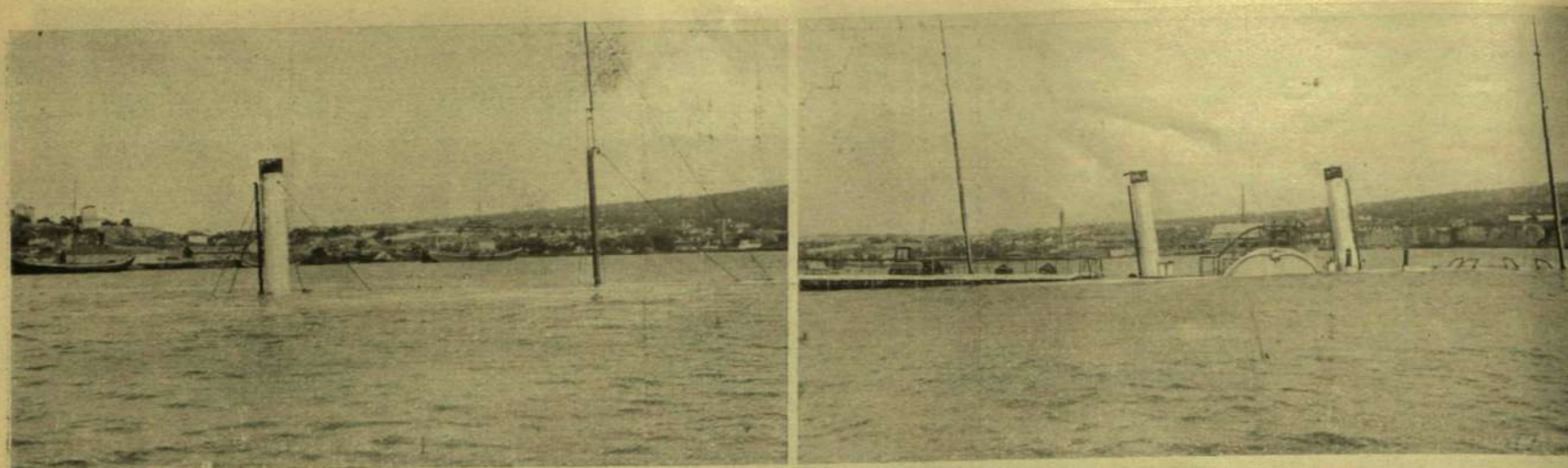
A bikási gyárban elkészített faanyaglemezből az ugyanezen részvénytársaság tulajdonát képező budapesti gyár dobozokat készít.

A BIKÁSI PAPIRLEMEZ-GYÁR. — Balogh Rudolf félvételei.

1. Gőzgép. — 2. Papírgépek. — 3. A papírlémezek fényezése. — 4. Csiszológép. — 5. A papírlémezek megmászálása. — 6. A papírlémezek kiszabása.

A BOLGÁR DUNAI HADIFLOTILLA ELSÜLYESZTÉSE.

HOGY A ROMÁN MONITOROK EL NE FOGHASSÁK, A BOLGÁR HADÜGYMINISZTER ELRENDELTE A FLOTILLA ELSÜLYESZTÉSÉT. — Ellégsfeld-féltétel

A MI URUNK.

Rögnény. (Folytatás.)

Irta GRAZIA DELEDDA.

— Megnézted hát? — kérdezte Antonio Moro, mialatt a lány ügyesen és fűrgén rendbe hozta a szobát és megvetette az ágyat. — Meg kell mondanod a nagyanyónak. Azt kell mondanod neki: Antonio Morónak vendége van, szép ember, a ki tisztességet hoz minden vendéglátóra.

— Értem.
— Hát akkor siess: el kell még gyorsan menned Saju asszonyhoz is és kérd meg, hogy jöjjön ide.

— Azalatt megehetitek ezt, ni! — mondta a lány. — A vendég úgy se egyéb, mint egy farkas.

Ez a merész mondas megtetszett Dejanának. — Okos szolgáló van! — mondta, mialatt Antonio Moro előszedte a kosárából a reggelit, a mit a nagyanya minden istenáldott reggel el szokott küldeni.

— Szolgálóm? Nem. Az unokahugom, a ki azonban szintén ösmeri már a botom végének az ízét.

— Én zegény rokon vagyok és mindenkinek a cseléde! De azért, bátyám, el kell ösmerned, hogy én nélkülém éhen és szomjan is halhatnál!

— Halkabban, lányom! Tudod, hogy egy olyan bácsival, mint a minő én vagyok, nem lehet ám tréfálni!

— Ó, ez igaz! Mindenki fél kelmedtől, még a macskák is.

Folytatták az ingerkedést és úgy látszott, mintha csak tréfálkoznának, de Antonio Moro készen tartotta a botját, hogy ha az unokahuga tiszteletlenül viselkedik, hát tüstént el is verje. De Predichedda olyan nyugodtan, olyan csöndesen beszélt, mintha csak mérsékelni, csillapítani akarta volna szavaival a férfit, de ezt se nagyon és ezt se feltűnően. A mikor azután a lány távozott, Antonio Moro dicsérni kezdte, hogy milyen okos, milyen tisztességtudó és milyen önfeláldozó.

— Ha azt mondod neki: Predichedda segíts! — hát akár a tűzbe is megy érted. Most már biztosan maestra Sajuhoz szalad.

Mialatt Saju asszonyra vártak, róla is beszéltek, a maestra-ról, a kit nem azért hívtak így, mintha oklevele lett volna, hanem mert a megjelenésében okos és művelt asszonynak mutatkozott.

— Csakhogy ne kelljen egy paraszthoz feleségül mennie, inkább valami idegenhez ment nőül, egy erdei munkafelügyelőhöz, mint a milyen a te barátod. Az Perro-val együtt jött ide és az ő szolgálatában is halt meg. Leesett egy fárol és a nyakát törte. Most ennek az özvegynek van egy gyönyörű lánya, a ki a vállalkozónál szolgál és barátója az unokahugomnak.

Predü Maria Dejana pedig így gondolkodott: — Ime, itt vannak azoknak a híreknek forrásai, a melyek Marieléné felől jönnek.

De nem mondta ki a gondolatait, mert nem akarta, hogy megint reáterelődjék a beszéd Marieléné-re, a mit ő nem szeretett volna.

A maestra nem késétt soká. Igazán nem közönséges megjelenésű asszony volt. Magas, termetes, nagy és sápadt arcú, sas orrú és az

állá előre ugró volt. Olyan volt, mint egy római császárnő, a ki Nuoro-beli özvegynek öltözködött át.

— Nos, hát mi újság? — kérdezte édeskés, de erőteljes hangon. — Kiféleztem a lábaid, Antonio Moro? Vigyázz, nehogy egyszer csak a nyakad törjed ki!

— Kegyelmed még azt is visszaigazítaná a helyére — mondta a férfi gúnyos udvariassággal. — De nem nekem, hanem ennek a derek fiéknak van szüksége kegyelmedre.

Az asszony fölyürte ingének széles, fehér csipkés újjait, föl, egész a kövérkés, fehér könyökéig, megmosta a kezét és kitisztította a körmeit, mint orvosok a műtét előtt. Aztán föl-szólitotta Predü Maria Dejanát, hogy feküdjön végig a siralmas, rozsz ágyon és most hosszasan, hallgatagon megvizsgálta és kitapogatta a kifélezemott lábait. Azután kevéske langyos olajat kért és valami tépést, s néhány perzig dörzsölgette, masszírozta a kifélezemott esont környékét. Hirtelen letörölte újjairól az olajat, még magasabba toltá föl ingének csipkés újjait, megragadta a beteg lábát bokájánál fogva és lüzni kezdte, mintha ki akarná rántani.

Predü Maria Dejana fájdalomában fölkiáltott és úgy érezte, mintha kitépnek a lábát bokájában.

— Csöndben maradjunk, esöndben — mondta az asszony nyugodtan. — Mire való ez a kiabálás! És ezek akarnak férfiak lenni? Ti csak a gyönyörűségek élvezésében vagytok erősek.

De ez a szentencia nem tudta meggyőzni a beteget, a ki most ordítani kezdett és ordított is, a mig csak az asszony be nem kötötte a lábát és indulni nem készült.

— Sokáig fog tartani, a mig jobban lesz? — kérdezte Antonio Moro, a ki kikísérte a javasasszonyt az utcára.

— Ha nem marad nyugodtan, igen.

— Akkor jöjjön el kegyelmed gyakrabban, hadd beszélgezzünk el legalább egy kicsit. Vagy küldje el ide a kis Sebastianát.

— A hóhér kötelét, de nem Sebastianát. Nem a ti fogatokra való az — mondta és élesen a férfi szemébe nézett. — Ki ez a szerencsétlen flótás?

— Szerencsétlen flótás? Ez, ha megnyeri a pörét, a mit a rokonai ellen indított, még dúsgazdag ember lesz!

... Később Predichedda visszatért egy kosárával, a mely tele volt elemőzsiával és egy korsó vízzel. Nevetve nézte a vendéget, a ki most az ágyban feküdt.

— Mit? Egy kis lábkefélezemodásért? Én nekem egyszer kirándult mind a két lábam és én tovább szaladgáltam.

— Mert neked szárnyaid is vannak — felelte Antonio Moro, a mire ismét évődni, kötekedni kezdtek, hogy azután a pitvarban sokáig, barátságosan elbeszélgelessenek és e beszélgetésből Predü Dejana gyakran kihallotta Sebastianának, a maestra Sajun lányának nevét.

Délután Antonio Moro elment otthonról és vendége egyedül maradt estig. A tűz kialudt, az eső a vizesések egyhangú zuhogásával verdeste a háztetőt és a szél, a mely befújta az eresztékeken, lefujta a port és a pókhálót a gerendákról.

A kis ablakon át nézve, az alkonyati homály-

ban, a magányos szikla olyan volt, mint valami köből faragott színlaks.

A rozsz idő és a szomorú hely nem hatott Predü Maria Dejanára, a ki már lakott sokkal elhagyottabb és sokkal sötétebb helyeken is. De a mikor Nuoroba indult, a barátjának házat sokkalta derűsebbnek gondolta el és fölönt azt hitte, hogy rögtön talál majd munkát és új életet kezdhet. E helyett megint csak épen olyan kétes viszonyokat látthatott maga körül, mint a minőkben anyai, de anyai esztendőnt élt. És attól való félelmében, hogy most is csak ilyen életet kell majd folytatni, fölígult. Galantuomnak tartotta magát és legnagyobb fájdalommal az volt, hogy azt látta: az emberek mégis csak úgy bannak vele, mint valami gonosztevővel. Ó hitt Istenben, az egyszerű, primitív emberek egyszerű ájtosságával és hitt az isteni gondviselésben, de azért félt, hogy az Úr tévedhet a hivoinek megítélésében és csak a tetteik után ítéli meg őket, nem pedig a szándékaik után.

A javasasszony rendeleteivel nem törődve, este fél fölkel, megkereste a pálinkás üveget, húzott belőle néhány kortyot és a kialudt tűz, hideg kályha mellé ült. Hirtelen úgy érezte, mintha máris jobban volna; ivott még és most még jobban érezte magát s talán el is aludt volna, ha egyszerre csak nem hallja a munkafelügyelő hangját, a ki azt kérdezte, hogy szabad-e belépnie.

Ez a hang, a mely kissé édeskés és kissé lágy volt és a mely egy jó és fáradt ember hangjának látszott, elűzte Predü Maria Dejana szeméből az álmat és egyszerre felrisszította.

— Tessék! Tessék!

Aldo Bruno belépett, leült a tűzhely mellé és így szólt:

— Még nem találkoztam Perroval. Kint jár a vidéken. És azt se tudom, hogy haza jön-e estére. De ne féljen, a hogy találkozom vele, tüstént beszélek vele a maga dolgáról.

— Ön igazi jó barát! — mondta Predü Maria Dejana, a kit a pálinka földerített és jókedvre hangolt. — Egyébként, a mikor először megláttam önt, rögtön így szóltam magamhoz: látod, ez egy igazi galantuomo arca!

A munkafelügyelő még csak nem is felelt.

— Igen! Úgy éreztem, mintha testvérré találtam volna. Igen, mert én is galantuomo vagyok. A látszat csal. Én, például... De ön nem becsüli sokra a szárdokat!

Már-már azon az úton volt hogy ennek az idegen emberfiának valami bizalmas dolgot fog elárulni; de hirtelen abba hagyta a szavait és lehajtotta a fejét, a mialatt Bruno élénken tiltakozott:

— Ki mondta azt magának, hogy én nem becsülöm sokra a szárdokat? Ellenkezőleg. De ti még többet elérhetnétek, mint a mennyit eddig elértetek. Csakhogy ti indolensek vagytok: eltűritek, hogy a ellenszegülést sem kísérlitek meg. Például ki hordja el a ti tárnaitok, a ti tengeretek, erdeitek kinceit? Elég, hogy csak egy idegen betegye lábát Szardiniába, és máris gazdag ember lesz. És máris úgy beszélhet veletek, mintha a ti szigetetek az ő gyarmata volna.

Nyugodtan beszélt, nem hangsúlyozott, nem

emelt ki semmi részletet: egyszerűen megállapított egy tényt, de úgy látszott, mintha ezt bizonyos meglepedettséggel tenné meg, mintha ő is helyet akarna foglalni a szigetet meghódító idegenek között.

De Predü Maria Dejana, akit saját rögeszméi tartottak fogva, megint csak újra kezdte:

— És mondja, ha valaki azt mondja majd magának: ez a Dejana olyan becsületes ember, hogy nem fogadta el a kínálózó szerencsét, egyedül csak azért, mert nem tartotta ezt megengedhetőnek: mondja, el fogja ezt maga hinni neki? Biztosan tudom, hogy nem hinné el! És mégis igaz... És nem is történt régebben, mint éppen ma!

Indulatosan fölkapta a fejét és mereven nézett Aldo Brunóra: és úgy rémlett neki, mintha gúnyos mosoly ragyogna ezen a sápadt arczon, a mely az alkonyati félyhomályban olyan volt, mint valami betegnek az arca. Ó, hánszor látta már más arczokon is, a mikor a becsületeségét erősítette, ugyanezt a mosolygást!

A nélkül, hogy fölállott volna, megint csak a pálinkás fláskó után nyúlt és megint ivott egyet.

— Maga nem iszik! Jobban szereti a kávé-t! — mondta és igyekezett utánozni Antonio Moro gúnyos beszédét; de tüstént megbánta és két kézre fogva a palackot, a mely szinte összetört e gyöngédség alatt, halkán folytatta:

— Maga okos ember, de én se vagyok buta tökfűlkő. Oskoláztam én is, latinul is tanultam. Ma reggel maga nevetett, a mikor én azt erősítettem, hogy azok közül az emberek közül, a kik gonoszaknak látszanak, sokan inkább szerencsétlenek. Igen, hát most tudja meg: én

tíz esztendőnt ültem a fegyházban, mert megakartam ölni a mostoha apámat.

A munkafelügyelő nem árulta el azt, hogy megdöbben volt, sem azt, hogy meglepődött volna. Predü Maria Dejana pedig, hogy elűzte a rettenetes emlékeket, megint inni kezdett. Már félig-meddig részeg is volt és tudta ugyan, hogy mit beszél, de valami kétségbeesett haragot érzett maga iránt, mert úgy találta, hogy a szája, a saját akaratára ellenére is, minduntalan beszédre nyílik.

— Így van ez! — mondta rövid hallgatás után és a fláskóval a térdét ütögette. — Mossiu Perro, igen, férjhez akarja adni Maria Elenát. És talán épen én leszek az a szerencsétlen flótás, a ki elveszi. Pénz jár velem!

Alig hogy ezt kimondta, Predü Maria Dejana észrevehetően összeresztett és újra halkán kezdett beszélni, mintha csak önmagával beszélne és nem azzal a mozdulatlan alakkal, a ki mellette ült.

— De én nekem nem kell a pénze, isten látja lelkeket. Meg fogja látni: visszautasítom. Jól meggondoltam a dolgot; és ha elvinném azt a nőt, hát csak azért tenném, hogy jóvá tegyem azt, a mi történt. A kedvesem volt, mielőtt az a baj megesett velem; és aztán... azt mondta, hogy megvárja, a mig visszajövök... de tíz esztendő nagy idő egy fiatal asszonyi teremtségnék.

Ezek a szavak nagyobb benyomással voltak a munkafelügyelőre, mint Predü Maria Dejana bűnének története. Bár szeretett volna még többet is meg tudni, de mint mindig, most is legyőzte kíváncsiságát, fölfejen azért, nehogy elárulja gondolatait.

Egyébként Predü Maria Dejana tovább fecse-

gett és elmondta azt is, hogy a vállalkozó azért akarja férjhez adni Marielénát, mert már meg-
— De olyan férjet akar keresni neki, a ki a kedvére való lesz... Talán épen én...
A kis udvarból lépések hallatszottak és Predü Maria Dejana elhallgatott, elpirult, mintha valami rossz fát tett volna a tűzre és most rajta csipték volna.

— Mint a barátomnak, úgy mondtam el ezeket mind! — sügta és megszorította Aldo Bruno kezét, a ki gyorsan fölállt, és elsielt, mintha csak el akarná kerülni azt, hogy Antonio Moroval itt találkozzék.

Predü Maria Dejana hallotta, a mint a kapuban egymásnak köszöntek.

Antonio Moro most nem volt tréfázó kedvében, mint reggel és úgy lépett be, Predicheddát szidva, a ki azóta még mindig nem jött vissza és nem gyajította meg sem a lámpát, sem a tüzet. A mikor vendéget ágyon kívül, fölkelve találta, még növekedett rozsz kedve. Visszakényszerítette megint az ágyba és nem hagyta abba a pörlekedést, a mig csak meg nem érkezett a maestra, a ki a beteget lázasnak és idegesnek találta és csillapító italt főzött neki forró vízből, mézből és hagymából. Dejana megitta, bár undorodva, ezt a különös kutyvalékot, aztán rövidesen lázas félálomba merült.

Az órák multak.

Kint tovább esett az eső és süvöltözött a szél; de Antonio Moro tűzhelyén vidáman égett a tűz és a beteg a tűz körül kétes és gyanus emberi alakok csoportját látta, vagy vélte láthatni. Olykor-olykor egyik-másik talpra ugrott, feketén emelkedve ki a szoba vörösfényű hát-

1. A halottas menet a Rákóczi-úton. — 2. A halottas hás előtt az Oszlop-utcában. — 3. A ravatal a városháza udvarán. — 4. Hock János beszéde.

HELTAI FERENCZ BUDAPESTI FŐPOLGÁRMESTER TEMETÉSE. — Jely Gyula féltételei.

teréből és hevesen gesztikulálva közeledett az ágyhoz. Egy másik szomorú és egyhangú beszéddel Predu Maria Dejana életének történetét mondta el.

Pap akart lenni, de le kellett mondania erről, hogy megvédje családját a mostohaapja ellen. Egy napon aztán megtörtént az elkerülhetetlen: Predu Maria Dejana megakart a szabaditani családját a tiránustól és ezért megbüntették. A mostohaapja behalott a sebeibe. Egyszer, «azon a helyen», Predu Maria Dejana meg is próbálta fölakasztani magát, mert álmaiban minduntalan megjelent előtte áldozata... Mondhatom neked, derék fickó ez: még ma is örömet lenne pap... ha fölfogadnák!...

A többiek hallgattak, figyeltek, a tűz fölé hajolva, vagy botjuk végével a hamuba bökösve. Egyszerre csak általános nevetés tört ki és a szomorú hangú beszélő elhallgatott, nem is sejtve, hogy mit jelentsen ez a hirtelen, rögtönzött vidámság.

Később azután többen eltávoztak és utolsó-nak Antonio Morovra egy szép szál, magas paraszt ember maradt ott, a kinek sápadt arca sűrű kondorhaju és hosszú, fekete szakállú viasz-álarczra emlékeztetett.

A két férfi bezárta a kaput és az ajtó és sokáig időzött még a pitvarban, a hol tetekvetek, dolgoztak, de a legkisebb lárna vagy zaj nélkül. Pálkákát csinálhattak, mert egy kis rézüst forrtfogott a tűzhely háromlábán és alkohol szaga kavargott a levegőben.

Végre a paraszt is elment és Antonio Moro, szörös, pálinkabűzös karjára fölygött ingüjban, odalépett az ágyhoz és a mikor észrevette, hogy a vendégének nyitva van a szeme, bocsánatot kért tőle, hogy nem engedte aludni és még egy pohár csillapító italt itatott meg vele, Predu Maria Dejana elaludt, de egész éjszaka nyomasztó álmok nyugtalanították.

Úgy rémelt neki, mintha még mindig fiatal legény volna; az anyja még élne és jó mód uralkodik az egész házban. Az emeleti szobában meg van terítve az asztal és az ablakból látni, a mint a hegyek háttéréből kiemelkedve, ott fehérlik a kis falu. (Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Tavaszi játék. Lakatos László új regényének közlését kezdjük lapunk mai számában. A legújabb felszínre került fiatal magyar novellisták között Lakatos László a legtöbb figyelemreméltó és legrokonszenvebb tehetségek egyike. Mint hírlapíró már széles körben ismert nevet szerzett magának, a mikor a tulajdonképeni szépirodalomra tért s akkorra, mint késő író állott az olvasók elől. Finom tónusú, erős lírával átszőtt és biztos kézzel megformált novelláit ismerik lapunk olvasói is, jó részük nálunk jelent meg. Két kis könyve, a Panoptikum és A francia menyasszony című novellagyűjtemények egyforma sikert arattak az írói világban és a nagyközönségnél egyaránt. Tavasszi játék című új regénye első nagyobb lélekzetű munkája, ugyanazokat a tulajdonságokat mutatja, mint a novellái, de mutatja nagyobb koncepcziókra való képességét is. Az előkelő irodalmi tónusú regény bizonyára sok új olvasót fog szerezni kiváló tehetségű írójának.

Régi magyar könyvtár. Az Akadémiának irodalomtörténettel foglalkozók előtt jól ismert vállalata, a Régi magyar könyvtár, melyet Heinrich Gusztáv szerkeszt s mely irodalmunk régi emlékeit tudományos kíváncságnak megfelelő új kiadásban bocsátja közre, újában három kötettel gyarapodott. Az elsőben Révai Miklós magyar nyelvi és irodalmi kézikönyvét adja ki Rubinyi Mózes. Míg többi nagyobb műveit latinul írta Révai, ezt a kis kézikönyvet magyarul dolgozta ki. Ez tehát a magyar nyelvtudományának első magyar kézikönyve s egyúttal az első magyarul írott magyar irodalomtörténet. Egy másik füzetben Harsányi István, Bessenyei Györgynek egyik az író fejlődésére nézve fontos művét. Az embernek próbája című tankölteményt adja kétféle szövegben. Az egyik szöveget Bessenyei fölépése évében, 1772-ben adta ki, a második, melyet 32 évvel később 1803-ban készített, kéziratban maradt fenn három példányban s most jelenik meg nyomtatásban először. Egy harmadik kötet XVII. századi irodalmunk egyik érdekes emléket, az Apollóniusz történetét, számtalan feldolgozásban ismeretes elbeszélések 1591-ben megjelent magyar feldolgozását közli. A munka kiadója, Berecz

Sándor terjedelmes bevezetésben adja a történet világszerű való elterjedésére vonatkozó adatokat s a magyar történet szövegét lelkiismeretes pontossággal, szójegyzetekkel közli.

A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei. Annak az óriási arányú tudományos monográfiának, a mely Lóczy Lajos vezetésével a Balaton minden szempontból való, teljes tudományos leírását tűzte ki céljául, most új kötetet jelent meg. Szerzője maga a világ tudományos irodalmában is párhát ritkító munkának szerkesztője, Lóczy Lajos a Balaton környékének geológiai képződményeit és ezeken vidékek szerinti települését dolgozza fel. Roppant anyagot dolgoz fel, évek hosszú sorának tanulmányai és kutatásai eredményét, a geológiai tudomány mai legmagasabb színvonalán, rendkívül biztos és szabatos módszerrel. A munka céljához és természetéhez képest a szakemberekhez szól, nem a nagyközönséghez; mindenesetre geológiai tudományok standard-művei közé tartozik.

A «Jó Pajtás», Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, augusztus 24-iki számába Lampérth Géza és Benedek Elek irt-írt-írt, elbeszélést Szemer György, Sebők Zsigmond folytatja regényét, Zuboly régi gyermekversekről értekezik, Elek nagyapó kedves mesét mond, Krúdy Gyula meleg hangulatú elbeszélést, Zsiga bácsi mókája, Rákosi Viktor regény folytatása, a rejtélyek, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A «Jó Pajtás»-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatvány-számot kívántra küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Új könyvek. Régi magyar könyvtár. Szerkeszti Heinrich Gusztáv. 29. sz. Révai Miklós magyar nyelvű és irodalmi kézikönyve. Kiadta dr. Rubinyi Mózes. Ára 3 K. 30. sz. Bessenyei György: Az embernek próbája. Kiadta Harsányi István. Ára 5 K. 31. sz. Apollóniusz története. Kiadta Berecz Sándor. Ára 3 K. Budapest, a M. T. Akadémia kiadása.

A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei, kiadja a M. Földrajzi-társaság Balatonbizottsága. Első kötet, első rész, I. szakasz: A Balaton környékének geológiai képződményei és ezek vidékek szerinti települése. Írta Lóczy Lajos. Budapest, Kilián Frigyes bizománya. Ára 25 K.

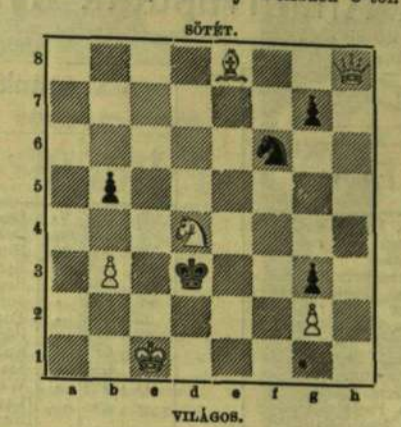
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: SZARKA MIHÁLY királyi tanácsos, 83 éves korában Nyársapáton. — DEÁK JENŐ, Deák Ferenc unokatestvére Rákosparkon. — GHIMESZ JÓZSEF, 81 éves korában. — PATAI ENDRE, a Stollwerk-gyár igazgatója a Liget-szantóriumában, 70 éves korában. — Némethy János, nyug. sőtáros, 68 éves korában Debreczenben. — KECSEK JÓZSEF, nyug. dohány-beváltó hivatali munkafelügyelő, 64 éves korában. — HESSZ PÁL, nyug. községi főjegyző, 63 éves korában Tamásiban. — DÖRNER BÉLA m. á. v. főellenőr, az egyesült Budapesti Gépgyári Betegpénztárak elnöke a németországi Freyburgban. — Sebessi GRÖSCZY PÁL, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár tisztviselője Rákospalotán. — MORÁR ALBERT, a Magyar Kereskedelmi Múzeum vezetője (kisüzési) kirendeltségének vezetője Nagyváradon. — ZIMMERMANN MÁTYÁS volt hajós-igazgató, 49 éves korában Nagytétényen. — Márkusfalvi MÁRKUS ELEMER belügyminiszeri fogalmazó, 31 éves korában Budapesten. — Léczfalvi GYÁRFÁS GRÓZÓ műegyetemi hallgató, 21 éves korában Oszdólán. — Nemes HORVÁTH AURÉL ulánuskapitány, 34 éves korában Bécsben. — ZSENYI ISTVÁN, földbírtokos, Pest-Pest-Solt-Kiskun vármegye th. biz. tagja, 51 éves korában Halason. — Id. BLÁZY LAJOS, nyug. lelkész, a kiskőrösi ág. hitv. ev. egyháznak 44 éven át volt buzgó lelkipásztora, 67 éves korában. — VAVRINEC MÓR, a budavári koronázó Mátyás templom karnagya, 55 éves korában Budapesten. — SEREGÉLY GÁBOR, 73 éves korában Kiskunlacházán. — Léczfalvi BODOR KÁROLY földbírtokos, a pánczélesei református egyház főgondnoka, 48-as vörössapkás főhadnagy 88 éves korában Pánczélechen.

Özv. milotai GÁTHY SÁMUELNE szül. nagy ilosvai Ilsvay Mária, 81 éves korában Munkácsban. — Özv. EBNER JÁNOSNÉ, a VIII. kerületi általános közéleti egyesület szaksztály-elnöke, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa Budapesten. — Özv. BALTHÁZAR BÉLANÉ szül. tnyugyi Szűts Emma, 63 éves korában Budapesten. — Pálóczi HORVÁTH ISTVÁNNÉ, szül. Katona Ilona, kinek férje Pest vármegye közigazgatási bizottságában és általában a megye közéletében kiváló helyet foglalt el, a purkessdorfi szantóriumában, 51 éves korában. — Giczei DIÓSEGHY ALADÁRNÉ, szül. Kárpáti Ilona Szegeден. — Özv. RÁCZ FERENCZ, szül. Ulerich Anna, Rác Ódön székesfővárosi iskolai igazgató édesanyja, 70 éves korában.

SAKKJÁTEK.

2863. számú feladvány Weillbach C-től.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2859. számú feladvány megfejtése Kubbel A.-tól.

Világos. 1. Vb5-c6 Hb7-c5. 2. e2-e4 t. sz. 3. Fe1-d2 + matt.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ludányi Antal. — Wyszogrod Pál. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest). — Nemeth Péter (Szeged). — Kintig Róbert (Pakert). — Müller Nándor (Szombathely). — Hoffbauer Antal (Lécsfalva). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mányai József (Győr). — A «Zborói Társaság». — A «Károlyi Katolikus Kör». — Vöröses Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodafalva). — A «Dunaföldvári Egyművelői kör» (Dunaföldvár). — Baross Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A «Leibici Gazdasági Kaszinó» (Leibicz). — Lasky János és Szivák János (Albertirsa). — «Csergeri Kaszinó» (Cserger). — Kriály Mihály (Zenta). — Kun Rezső (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Zalpa).

EGYVELEG.

* Az artézi kutak hazája. Ausztrália tudvalegleg meglehetősen vízszegény világrész: nincsenek nagy hegységei, havasai és ezért nem bővelkedik édesvízben sem. Minthogy azonban a népesség erősen szaporodik és az ipar is egyre jobban fejlődik, nem sokat gondolkodtak, hanem nekiláttak az artézi kutak fúrásához. Az ausztrálai kor-

Szerkesztői üzenetek.

Megértém. Jelentéktelen vers, a milyen garmada számára terem. A vén halász. Ilyen verseket törekvő gimnazisták szoktak írni. Multunk — jóvendők. Már csak a terjedelme miatt sem közölhetjük. Mindennapi kis történet. Démon stb. Nagyon sivár, száraz, mondvaesimelt versek. Fohász. Jövöm. Sokat kell még tanulnia, fejlődnie, érnie, ha valami elfogadható akar nyújtani.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 30-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Ki sok után nyúl, egyet sem fog. Felőlő szerkesztő: Holtsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11. Kiadó-hivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Schweizer's Selyem házhoz! Kérjenek mintát a mi udonságainkból fekete, fehér, vagy színesben: crápon, tapacné, kínés, oloman, massalin stb. mouseline 120-cm széles, méterje K. 1,30-tól kezdve, bárosny ruháknak, és bluzoknak, pils, kabátoknak és köpenyeknek, valamint bluzok varratlan és ruhák valódi svájci hímzéssel batist, -gyapjú, és selyemben. Mi csakis kezeskedett szőlő selymeszövetet árulunk, közvetlenül magánvevőknek, postaköltség, és vámmentesen a hához. (Dupla levélbélyeg.) Schweizer és Társa, Luzern U 24 (Svájc)

Kocsiárucsarnok Budapest, IX., Köztelek-utca 4. A monarchia legnagyobb kocsi-aktára. Árjegyzék ingyen.

Van-e homokja? ha igen, akkor keverje csementtel és készítsen falitöglákat, fedőcserepeket, úrtömböket, padló- és járdalapokat, oszlopokat, lépcsőfokokat, oszlopokat stb. belőle. — Szállítjuk az összes gépeket és formákat ezen jövedelmező iparágban. Dr. Gaspary & Co. gépgyára Markranstätt, Lejpczig mellett. Kérjük gyárunkat meglátogatni. 225. számú árjegyzék ingyen.

KALODONT Fog-Krém és szájviz

PALMA A Sanatogen mint erősítő-szer több mint 18000 orvos ismerte el kiváló test-és idegerősítőszerek. Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában 2-40-20 50 K csomagokban. Bauer & Cie. cég, Berlin SW. 48/T, ingyen küldi szét a következő ismertető füzeteket: 1. általában 2. idegbetegségnél 3. tüdőbetegségnél 4. sápkóránál és vérszegénységnél

Modern művész lakberendezések u. m. háló-, ebédlő-, őr szalon berendezések a Jegyzet-szerűbb kivitelű a legfinomabbig Patyi Testvérek butoráruházában, Budapest, VIII. ker., Rákóczi-út 7. sz.

Steckenpferd Illiomtejszappan BERGMANN & CO. gyártmánya ZETSÖREN a. E. előkelően hatású szepők eltávolítására és nekilökhethetetlen szesz- és bőrpótlásra, mit számtalan elismerésvéllel bizonyítottunk. Gyógyárakban, drogeriákban, illatszerek és fodrász üzletekben 80 fillérről kapható. Szintnyug páratlan hatású női kézapolásra a Bergmann «Manera» illiomkrémje, mely tubusokban 0 fillérről mindenütt kapható.

WIKTORIN VEZÉRIK NÉLKÜLI LÁMPA 100 gyertyafény erős, óránkénti világításra 3-5 fillérbe kerül, nincs kandéca, bárhová vihető és semmi körülmények között fel nem robbanhat. ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS megtekinthető, minden vételkötettség nélkül WIKTORIN és Társa Bpest, VIII. kerület, Baross-utca 1. szám. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

SALVATOR kiváló bőr-és lithiumos gyógyforrás vese- és hólyagbajoknál, köszvényél, cukorbetegségnél, vörhenyénél, emésztési és lélegzőszervi szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyúvíz. Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. SCHULTES ÁGOST Sainye-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Az új Berson GUMMISARKOT az egész világ ismeri és tiszteli, hogy az első Berson gummisarkot kérje arany dobozban s minden más gyártmányt, mely csak utámat, utasítson vissza. Bersonművek, Budapest. VII.

„SZÉCHENYI” FIUNEVELŐ ÉS TANÍTÉZET (INTERNÁTUS) BENTLAKÓ ÉS BEJÁRO TANULÓK SZÁMÁRA. — MAGÁN-TANULÓKNAK ELŐKÉSZÍTÉS. — BUDAPEST, V., SZEMÉLYNÖK-U. 7. I. EMELET — TELEFON 152-64.

MINDENKINEK 1 pár férfi- vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő csak K 5-50 Az első bécsi keresztény cipőkivitel árúháza, hogy csigét mindenütt megismeresse a világ fűzős bőrczipő modern fazonban, jó kényelggel, mellékelt ábra szerint 1 pár férfi vagy női chvr. magas fűzős bőrczipő munkadíja ellenében vagyis csak 5.50 K-ért előadni. A t. rendelők a cipővel föltétele- nül meg lesznek ellátva és meggyőzők arról győződve, hogy mindenki állandó vevő maradjon és hogy ismerési körben csigémet ajánlani fogja. Rendeléseknél elegendő a szám megadása, vagy mérték cm-ekben. Szétküldés utánvétel az Első keresztény cipőkivitel ház által. FRANZ HUMANN, Wien, II. kerület, Ailegasse 3/27. Törvénytiszteleg bejegyzett cég.

Női FELSO KERESKEDELMI ISKOLA POZSONYBAN. A Pozsonyi Kereskedelmi és Iparkamartól fenntartott nyilvános, három évfolyamos POZSONYBAN. Errettégi vizsgálat. Állásbiztosítás. Internátus. Errettőtől kívántra küld az igazgatóság.

A Magyar Királyi Államvasutak nyári menetrendje.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról. Includes train numbers, destinations (e.g., Balatonfüred, Sopron, Győr), and departure times.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra. Includes train numbers, origins (e.g., Berlin, Sopron, Győr), and arrival times.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok indulása Budapest nyugoti p.-u.-ról. Includes train numbers, destinations (e.g., Vác, Rákospalota, Győr), and departure times.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok érkezése Budapest nyugoti p.-u.-ra. Includes train numbers, origins (e.g., Rákospalota, Győr, Sopron), and arrival times.

Soványító advertisement featuring an illustration of a woman and text describing the benefits of D'ESCHAMP JODHYRINE-ját for weight loss.

Ridikül finom bőráru advertisement for PAPEK JÓZSEF, specializing in high-quality leather goods.

MAYBAUM PENZIONÁTUS advertisement for a youth pension fund, highlighting its benefits for young people.

MAGYAR ÁGYTOLLAK ÉS KÉSZÁGYAK advertisement for Hungarian down pillows and bedding, featuring an illustration of a child.

RAUSWELLER János advertisement for a watchmaking business, showcasing various timepieces and repair services.

Mit kiabál? MAGNÁS CIPŐKRÉM advertisement featuring a cartoon illustration of a man and a child, promoting a shoe cream product.

Intézeti fehérenemüket advertisement for a laundry service, offering professional cleaning and ironing.

HIRSCH és FRANK advertisement for a mechanical engineering firm, specializing in the production of various types of machines.

ROZSNYAY Mátvás chininczucorkája advertisement for a medicinal product, highlighting its effectiveness for various ailments.

ELŐPATAK GYÓGYFÜRDŐ.

Nagy mennyiségű rúdiumot tartalmazó víz. Természetes szénsavas (neuhelmi) fürdők. Kiválóan jó eredményre használható a gomor, vese, hólyag és a méh káros bántalmánál, máj- és lépbetegségeknél, köszvény és csizmal, altesti pangásoknál, valamint bármely az idegesség alapján fellépő betegségekben. A nagyvíri előpataki gyógyvíz orvosi javaslat szerinti ivása, összekötve a megfelelő és itt feltalálható kisegítő gyógyszerekkel (meleg és hidegfürdők, vizgyógyászati kezelés, massage, svédorna, diétus étrend) rendkívül kedvező eredményt mutat. Fürdő-ideje: május 15-től szeptember 15-ig. Vasúti állomás: Fővár és Szepességgyógy, honnan állandó ócsóközlekedés van. Lakás, ellátás ócsó és választékos. Az elő- és utóidejében (május 15-től június 15-ig és aug. 20-tól szept. 15-ig) a gyógy- és szendijak fele fizetendő, lakások 50%-al ellátás is sokkal olcsóbb. **Az előpataki ásványvíz**, mely a szénsavdús, égvényes vasas víz között első helyet foglal el, mint gyógyezék, hánál is használható és **idős, kellenes ital** uszán nagy borral vegyítve, nagy kedvezésnek érve. Ithon és a külföldön évenként egy millió palacknál több kerül forgalomba. Székküldési hely Előpatak, de kapható a legtöbb városban és nagyobb kereskedésben. **Prospektust kívánatra ingyen küld az igazgató.**

SZOBRÁNCZ GYÓGYFÜRDŐ Ungváryban.

Glaubersók, hideg, kénos, sóz víz. Gomor- és májbetegség magyar Karlsbadja.
Fürdőideje: május 15-től szeptember 15-ig. Előideje: május 15-től június 1-ig. Utóideje: szeptember 1-től szeptember 15-ig. 30% áramgöngyvel a lakásoknál.
Ez a maga nemében páratlan gyógyvíz, mint ivógyógyászati biztos segélyt nyújt gomor- és bélbetegségeknél, makacs székrekedésekben, oldólag hat, májbetegségeknél, epehólyag és epekövek oldólag hat. Vérátbírásánál, szélgyök, hidegek, guttae, robamoknál vértisztító, felszívólag hat, csiszos és kőzetnyes bántalmánál e kör okozta erjedési termékekre, orokbódásokra az izlekekben, azok oldására és kiűzésére hat. Kövérség, szívvelhajtás ellen, cukorbetegségeknél, vesebetegségeknél, mint a cukor-, mint a fehérjékivárást gyorsan és kedvezően befolyásolja.
Mint fürdő különféle izadmányokat, daganatokat, izületi és csontbántalmakat, csontszűt kedvezően osztja, törvénykóros daganatokat, fekélyek ellen, méh és méh káros izadmányok, hasbártya izadmányok felszívódását elősegíti, a legkülönbözőbb makacs idült bőrbetegségek ellen hámulatos gyorsan hat.
Vasúti állomás: az Alföldi és Pest felől jövőeknek Ungvár, a felvidék és illetve Kassá felől jövőeknek Nagy-Mihály, honnan kényelmes bérkocsikon 1 és 1/2 óra alatt érhető.
A víz otthon is sikerrel használható. Ár: egy nagy láda 40 üveggel 20 kor., kis láda 20 üveggel 11 kor. a víz a vasúton szállítási kedvezményben részesül.
Megrendelések és utakozások: Szobráncz gyógyfürdő igazgatójának Szobráncz gyógyfürdő igazgató-irodájához. Posta- és távirat-állomás helyben. A fürdő igazgató-irodája: Dr. Ressay Gábor Lajos. A fürdő igazgató-irodája.

MARGIT- CRÉME

Margit-szappan 70 fillér.
Margit-pouder 1 K 20 fill.

A főrangú hölgyek kedvenc széplő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összedíltásban rejlik, a bőr azonnal felfrissül és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémeket utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárított dobozt elfogni, mert csak ilyen készítményt vehet a készítő mindenemmel felelősséget. A Margit-crémek ártalmatlan, zsírtalan vegyítés készítmény, amely a külföldön általános feltűnést keltett. **Ára 1 kor.**

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden gyógyszerárban, illatsz- és drogua-üzletben.

TECHNIKUM MITTWEIDA
Igazgató: A. HOLZT, tanár. (Szász Királyság).
Magyarországi technikai tanintézet elektro- és gépész-mérnökök, technikusok és művezetők képzésére. Gazdagon felszerelt elektrotechnikus és gépészeti laboratóriumok. Gyári tanulóműhelyek. Legrégibb és leglátogatottabb intézet.
Program stb. díjtalanul a titkárság által.

Tátra-Virág völgy
a Tátra lábánál, szélétől és portól védett klimatikus gyógy- és nyaralóhely, vizgyógyintézettel Poprád város közelében közelebb. Innen a Dobsonai Jégbarlang leggyönyörűbb helyén érhető el. Omniaibus kúrákhoz minden vonatkozó. Tátra- és Heidegger, neurasthenia, vészegegyesség, sápkór, idegesség, gomor- és bélbetegségeknél fürdőorvos Dr. Payer Ervin sebész-műtő Budapestből.
Allami hivatalnokok az elő- és utóidejében szobaárakból 50% engedményt élveznek.
Étkezés naponta a penzióban; reggel 2, délután 4 és este 2 fogás 5 korona. — Kívánatra prospektust küld.
Tátra-Virág völgy gondnoksága.

MARGIT
gyógyforrás — (Bereg megye.)
a gomor, belek, húgyhólyag a különösen a légzőszervek hurutos bántalmánál igen jó hatású még akkor is, ha vérsékes esete forog fenn.
Megrendelhető: **EDESKUTY L.**-nál Budapestben és a forrás kezelőegységénél Munkácsán.

Tátra-Gánóc gyógyfürdő

természetes szénsavdús forrásával kitűnő gyógyhatású.
Móltányos árak. Penzió. Ócsó, száraz szobák. Kötendő női ellátás. Figyelmes kiszolgálás. Posta, távirat, telefon, állandó esendőrés. Vasúti állomás. Gyorsvonatok feltétele megállóhelye június 15-iktől.
Állandó fürdőorvos Budapestről.
Prospektust és minden egyéb felvilágosítást díjtalanul azonnal küld.
Fürdőgondnokság, Gánócfürdő.

BADEN
Wien mellett.
PENSION MELANIE
1912-ben megnagyobbítva Budapest, IV., Semmelweis-utca 4. sz.

TOBELBAD

Hall-fürdő. Felső-Ausztria.
Elsőrangú jodbromfürdő. Európa legrégebbi és leggyógyhatásosabb jódforrása. Ideje: május 1-től október 1-ig. Felvilágosítást és prospektust küld Direktión der Landeskuranstalten Bad-Hall.
Dr. Gerstel szanatóriuma egész éven át nyitva.

IGLÓFÜRED GYÓGYFÜRDŐ (Szepes megye)
vasúti állomás; Igló. (Automobiljárát, Gyönyörű fekvéssel, fenyvesekkel körülövezve, teljesen védett fekvésű hely. Elsőrendű vizgyógyintézet az összes fizikai gyógyítási eljárásokra. Inhalatórium, szénsavas fürdők, fekvőcsarnok, hízalókúra stb. Szórakozásokról gondoskodva.
Kitűnő konyha. Állandó fürdőorvos. Árak mérsékelték.
Tájékoztató leírást (prospektust) kívánatra küld Iglófürdő gondnoksága.

GYÓGYFÜRDŐ-SZANATORIUM Graz mellett
Radikus gyógyforrások, ivó- és fürdővizek. — Diétás gyógykezelések, hideg- és soványító-kurák. — Nap- és légyfürdők, -Lahman kúrák- és az összes természetes gyógyvizek. — Gyor- és hólyagbeteg, rheumások, köszvényesek, legcsodálatosabb, idegbetegségek évszázados gyógyhelye. — Egyéni gyógykezelés dr. KURT LINWERT kiváló szakorvos vezetésével. — Mérsékelt árak, kiváló feltalálások szállás. — Magyar nyelvű, magyar levelezés és prospektus. Sürgöny- és levélvétel: Tobelbad bei Graz. Megnyitott ápr. 15-én. Előidejében külön kedvezmény.

VARASD-TÖPLITZ
kénes gyógyforrás (Horvát-ország).
Vasut, posta-, telefon- és távirat-állomás. Új gyógyszálloda világyvilágítással, hírneves radioactív tartalmú kénes hőforrás + 58 C°. — Ajánlva: köszvény, csusz és ischias stb.-nél. Ivókúra rák makacs torok-, gége-, mell-, máj-, gomor- és bélbántalmánál. — Elektromos massage. — Iszap-szénsavas és napfürdők. — Egész éven át nyitva. — Modern kényelem. — Új szállodák. — Mesés környék. — Katonazene. — Prospektus ingyen és bérmentve.
FÜRDŐORVOS: DR. LOCHERT J.

BADEN
Wien mellett. Nagyfokú radioaktivitás. J. hirdetőiroda utján is. Budapest-ben 31,567 fürdővendég. IV. kerület, Semmelweis-utca 4. szám.

PARÁD GYÓGY- FÜRDŐ

Évad május 15-től szept. végéig.
Károlyi Mihály gróf tulajdona, Heves megyében, vastimező fürdőkkel és hideg vizgyógyintézettel, égvényes kénes ásványvíz, természetes arzén és vastartalmú vizek. Kiváló jó hatása ideg-, vér-, gomor- és májbetegségeknél, gyengeségnél ismeretes. Tiszta, enyhe hegyi levegő, sport, kirándulások. Modern kényelemmel berendezett szállodákban 173 szoba áll a vendégek befogadására. Kötendő élelmiszer mérsékelt árak mellett. A fővárd június hó 21-től augusztus 31-ig tart. Fürdőkabinok és folyosók gőzfűtéssel vannak ellátva. Az egész fürdőtelep és a lakások villanyvilágítással vannak ellátva. Kényelmes automobil-közlekedés. — Prospektussal és bármilyen felvilágosítással készségesen szolgál a fürdőigazgató.
Elő- és utóidejében a lakások 50%-kal olcsóbbak az állandó vendégeknek.

VASÁRNAPI UJSÁG

35. SZ. 1913. (60. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL.
BUDAPEST, AUGUSZTUS 31.

Szerkesztési iroda: IV. Varmegye-utca 11. Egyes szám ára 40 fillér.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési feltételek: Egész évre — 20 korona. A «Világkrónika»-val egyidejűleg — 10 korona. Negyedévenként 1 koronával több.
Külföldi előfizetéseket a postai meg határozott viteldij is esatolandó.

A LEGELSŐ VADÁSZ: A KIRÁLY MOST ISMÉT VADÁSZIK AZ ISCHLI ERDŐKÉBEN.